

ALFR. SAUKKONEN

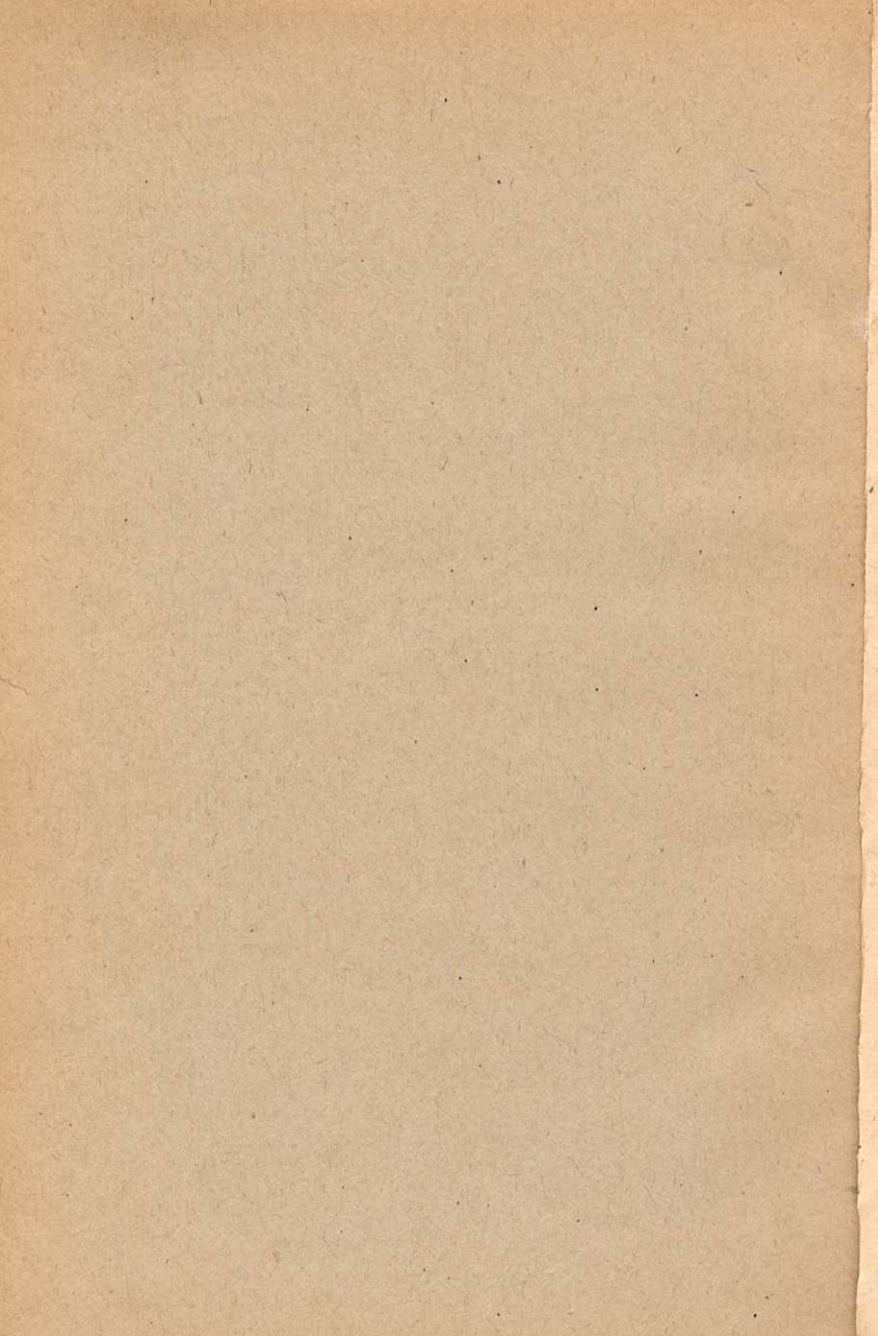


IHMEITTEN MAA

.....
HELSINKI — OSAKEYHTIÖ VALISTUS

Saukkonen, Ihmeitten maa





VALISTUKSEN LASTENKIRJASTO N:o 12.

IHMEITTEN MAA

KIRJOTTANUT

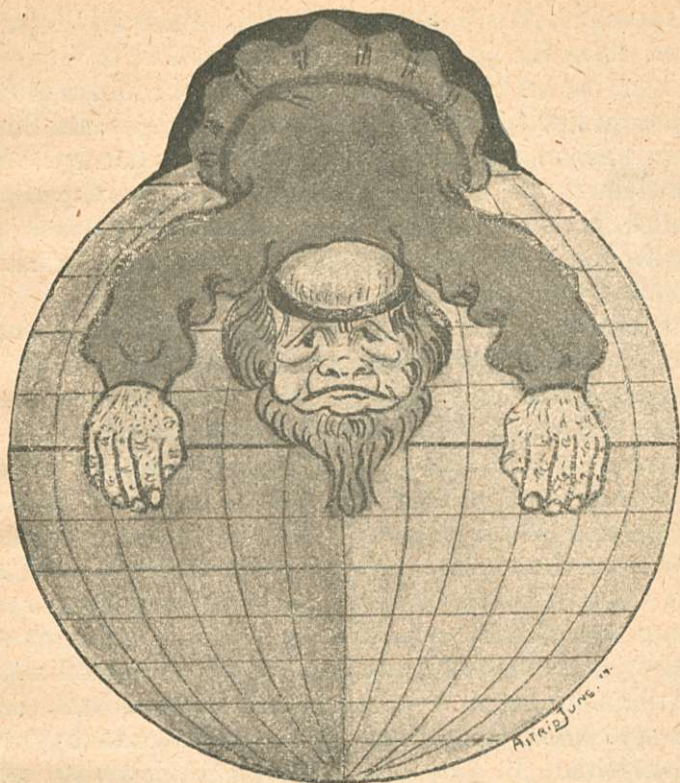
ALFR. SAUKKONEN



HELSINKI, OSAKEYHTIÖ VALISTUS

PAINETTU 1919
RAITTIUSKANSAN KIRJAPAINOSSA
HELSINGISSÄ

78 0839



Ihmeitten maa.

Oli kerran — siitä on jo pitkän pitkä aika — jättiläinen, joka oli viskautunut pitkäksensä pohjois-
navalta päivän tasaajalle päin. Tällä oli monenkym-
menmetrin korkuiset hartiat, ja kun se oli avan-
nut sylinsä, niin sipaisi se vasemmalla kourallaan

maapallon itäistä äärtä ja oikea käsivarsi tapaili aina Islantiin ja Brittein-saarille asti.

Niin, se oli totta totisesti jättiläinen, niin ihmeellinen ja omituinen, sellainen, jonmoista ei edes Suomen kansan vanha satujen kertoja ole nähnyt. Se jättiläinen eli aikaisemmin kuin ne vuorenpaikot, hiidet ja menninkäiset tai kuninkaan tyttäret ja pojat, joiden ihmeellisiä seikkailuja kansamme rikas satukokoelma selvittelee.

Pälkähtipä sitten tämän todellisen jättiläisen päähän kerran lähteä liukumaan pohjoisesta etelään päin. Mutta kuinkas kävikään? Kun maapallo — kuten kai tiedät — pyöri pyörimistään, eipä jättiläisukkeli joutunutkaan sinne, kuhunka sen ajatus oli, vaan luiskahti se hiukan vasemmalle päin. Eteenpäin oli se ehtinyt työntyä jo niin paljon, että sen pää tapaili meidän maamme eteläistä osaa, ja oli se siis saamaisillaan jo huulensa Suomenlahden rantaan; sen raskas rinta liikehti niillä paikoin, missä näkyy nykyään Salpausselkä. Silloin yht'äkkiä alkoi jättiläinen tuntea otsallaan outoa hikoilemista. Sen silmistä alkoi tippua suuren suuria raskaita kyynelkarpaloita. Ja katsohan vaan karttakirjastasi, niin näet Suomen eteläosassa paljon järviä. Ne ovat kaikki tuon jättiläisen kyynelistä syntyneet. Ja vielä ihmeenpää! Jopa tunsi jättiläinen rinnanahdistustakin ja kuinka sen vahvoja hartioita alkoi päivä polttaa. Silloin vetäisi se itseään hiukan taaksepäin. Mutta lämmin ilma juoksi sen jälestä ja puhalteli minkä kerkesi jättiläisen kasvoille ja rintaa vasten. Jättiläinen peräytyi ja lämmin ilma juoksi jälestä. Tässä kilpakäynnissä oli jättiläinen jälleen joutunut lähtö-

kohdilleen pohjoisnavalle. Lämmin ilma pyörähti ympäri ja jätti kauan aikaa ahdistamansa jättiläisen rauhaan.

Pienenä ja ponnistuksiinsa väsyneenä liikehtii tuo jättiläinen vielä tänäkin päivänä pohjoisnavan ympärillä. Etemmäs se ei uskalla yrittää, sillä jo meidän maamme pohjoisimmassa kärjessä vartoo sitä lämmintä tuuli ja kirkas päivänsäde, valmiina karkaamaan pahoissa aikeissa liikehtivän kylmän jättiläisen kimpuun.

Jälkiä jättämättä ei tuo jättiläinen käynyt liukua laskemassa meidänkään maassamme. Se harasi sormillaan ja repi kovilla panssarinsa suomuksilla kalioita ja vuorenrinteitä maassamme; se pudotteli hikoilemistuskissaan kyyneltensä lisäksi, joista syntyi järviä, selkä- ja kylkisuomuksiaan ja niistä kasvoi kukkuloita ja soraharjanteita. Niitä näet meidän maassamme melkein kaikkialla.

Tällä tavalla syntynyttä Suomea on alettu nimitellä Ihmeitten maaksi, eikä suinkaan suotta, sillä ihmeitä tämä on täynnänsä.

Tahdotko, ystäväni, lähteä kanssani matkalle tähän Ihmeitten maahan, seikkailuihin Uuden Suomen satujen valtakuntaan, joka on todellakin olemassa? Minä paraan ystäväni Kullan Murun kanssa, joka meille matkavarustukset kokoili, tulen mielelläni mukaasi.

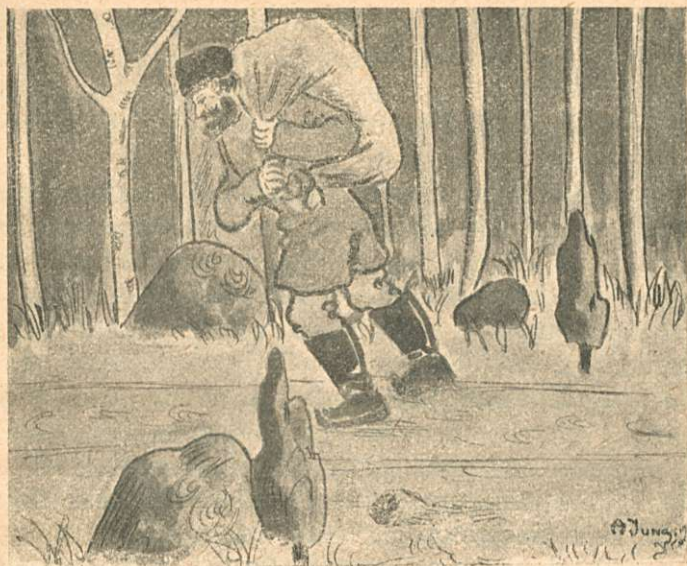
Muru oli asettanut tarpeellisimpain matkavarustusten joukkoon 1) valokuvauskoneen ja levyjä, 2) piirustuslehtiön ja lyijykynän, 3) puukon, 4) lämpömittarin, 5) kiikarin, 6) kompassin, 7) kartan ja luonnollisesti myöskin eväät. Sitäpaitsi oli hän

salaa pistänyt taskuunsa revolverinkin, jota hän on oppinut nimittämään tussariksi ja jonka minä vasta matkalla huomasin.

Näin varustautuneina kuljimme jalan lähimmälle rautatieasemalle, ostimme itsellemme matkalipun Rovaniemelle, jota pohjoisemmaksi ei vielä nykyään höyryhepo Ihmeitten maassa kulje ja niin nousimme junaan lähteäksemme ajaa viilettämään pohjoisnapaa kohden.

Vielä viimeisessä tien mutkassa huiskautimme hatullamme jäähyväiset kotipaikan asemalle ja istuudimme sitten ikkunan viereen nähdäksemme ohi vilahtelevia seutuja.





Taikalampi.

Tuokion kuluttua tulin minä maininneeksi, että olimme pian ajavat ohi lammen, josta kansa kertoo kaikenlaista kummaa. Se on Parikkalan vanhan hautausmaan lähellä. Lampea ympäröivät joka puolella korkeat havumetsän peittämät vuoret, joten sen rannoilla on sydänpäivän aikaankin puolihämärä.

Olipa tämän hämäryyden helmaan kerran eksynyt rikas laukkuryssä, sellainen sutki mies, joita tässä takavuosina liikkui viljalti näillä kannaksen kulmilla. Nämä kulettivat kaupan Venäjältä neuloja, nappeja, hajusaippuuita, kretonkihuiveja ja muuta rihkamaa.

Näillä he kilvan kiskoivat kansalta rikkauksia viekkaudella ja välistä väkivallallakin. Tälläkin parta-Jaanilla oli mukamas pitänyt olla pari sukanterälistä laukkunsa pohjimmassa lokerossa kiiltäviä kultarahoja.

No, mitäs siitä! Oli samoille seuduille kaupustelijan jälkiä seurannut väkevä ja harteikas korvenpoika, joka oli päättänyt saada selon ryssän rikkauksista.

Oli kohdannut konttiniekan juuri lammen rannalla rikkauksiaan laskemassa. Syntyipä siinä sananvaihto:

— Mistä vieras kulkeilee? kysäisi kaupustelijalta.

— A' pyhä veli, tien toisesta päästä tulemas! —

— Mistä olet noin paljon rahoja saanut? —

— Vähä paikasta, paljon toisesta. Hieromas kaupoih' Karjalan talois', a' siitä rikastumas. —

Silloin oli muutta mutkitta alkanut vaatia ryssältä toista kultasukkaa itselleen. Kaupustelija ei tietystikään suostunut mielihyvin saalistaan luovuttamaan ja niin oli syntynyt riita ja kova tappelu, josta selvittiin siten, että mies iski kaupustelijan kuoliaaksi, painoi tämän konttineen pävineen lampeen ja pisti kultasukat povitaskuunsa. Mutta ne olivat polttaneet häntä niin, ettei saanut sielulle rauhaa, ennenkuin viskasi rahat surmatun jälestä veteen.

Tällä paikalla kuuluu lammessa joka kesä sydänyön aikaan palavan sininen liekki, ja niitä jälkiä, joita murhamies jätti kotiin mennessään, kuuluu aarrevalkeaa katselemassa käyvän pari tulipunaista nelijalkapeikkaa.

Kullan Murun mielestä oli tämä ihme välttämättä nähtävä.

Jättäydyimme siis junasta tämän ihmepaikan lähiasemalle ja menimme lammen rannalle odottelemaan sydänyötä.

Siinä aikamme kuluksi rinteitä risteillessämme osuimme majalle, joka oli ollakseen kuin lappalaisten kota. Ilosta hihkaisten hyppäsi Kullan Muru ovi-aukosta sisälle, mutta syöksyi samassa kauhusta kiljahtaen nelinkontin ulos.

Majan peränurkasta oli välähtänyt häntä vastaan kaksi kirkasta silmää . . .

Hämmästyksestä selvittyään tempasi Muru revolverinsa ja tarttui sen liipasimeen lauaistakseen luodin mahdollisesti ulos hyökkäävän otuksen kalloon.

Mutta kun mitään epäilyttävää ei kuitenkaan kuulunut hiivin minä Murun revolveri kädessäni ovi-aukolle. Sisällä istui mies kuivaa leipäkannikkaansa kaluten. Hän selitti odottelevansa auringon nousua mennäkseen onkineen vesille.

Enemmittä seikkailuitta selvisimme tästä, ja huomattuaamme keskiyön olevan käsissä aloimme laskeutua rantaan etsiäksemme taikalammen tuliliekkivalkaman.

Sivuuttaessamme erään niemen mutkan tarttui Muru äkkiä käsivarteeni.

— Näetkö setä? Katso tuonne! — kuiskasi hän hiljaa.

Kyyristyimme pensaan varjoon ja aloimme indiaanin katsein pälyillä Murun osottamaan suuntaan.

Siellä hehkui ja liekehti — sininen tuli. Ja mitä kauemmin terästimme katsettamme, sen suuremmalta liekki alkoi näyttää.

Oli kuin olisi veden alta kuulunut valittavia huokauksia . . .

Kansan tarina oli siis totta! Tuossa paloivat ne laukkuryssä kullat varotusmerkkinä vastaisille polville, etteivät nämä viekkaudella ja väkivallalla rikkauksia kokoaisi.

— Katsohan setä, mikäs tuo tuolla on? kuiskasi taas Kullan Muru.

Hän oli keksinyt jotakin.

Niin, näinhän sen nyt minäkin! Tuolla rinteellä liikkui jokin punainen. Se laskeutui alas vaaran kuvetta, mutta vetäytyi taas takaisin.

Laukaisin revolverin lammen liekkiä kohden. Sini-nen tuli ryöpsähti joka suunnalle, mutta asettui hetken kuluttua entiselleen. Samassa oli punainen kummitus rinteeltä kadonnut.

Onkimies juoksi hätääntyneenä luoksemme kyssästen.

— Sattuiko vahinko, vai?

Minä selitin asiamme. Silloin hän heltisi nauramaan niin, että korpi kumisi.

— Se on vain *kummitusjuttu!* Eihän siinä mitään tulta pala! —

Kullan Muru väitti kiivaasti vastaan, ja niin ei auttanut muu kuin lähteä miehen mukana ihan paikan päälle.

— Olen minä sitä tulta monesti kepillänikin hämmennellyt, selitti onkimies. *Tämän* kummituksen perillä minä kyllä olen, vaikken ole kehdannut sitä kenellekään ilmaista. Asia on näin: Värjäsin tässä rannalla kerran verkkojani ja viskasin veteen vihtrillikivenjäännökset sekä väriin sekottamani lastut. Ne ne nyt tuolla pohjalla välkkyvät ja antavat vedelle tuon oudon hohteen. —

Olimme paikalla ja näimme ihmeeksemme, että niin oli asianlaita.

— Mutta kuinkas on niiden nelijalkaisten? —

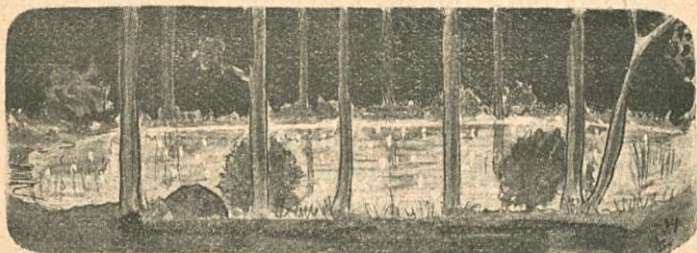
— Ne ovat vain pelotellun mielikuvituksen jatkoa. Kun joku näkee tämän kummitustulen, niin syntyy hänen ajatuksissaan myöskin kuva sen yhteydessä mainituista oudoista olioista. —

— Kansa väittää tähän haudatun ryöstetyn ja surmatun konttiukon? sanoin minä, udellen onkimieheltä salaisuuden selvitystä.

— Minun arveluni mukaan tuokin juttu on vain mielikuvituksen luoma, kun on tahdottu selittää syy tuon sinisen liekin palamiseen.

En tiedä, mitä tässä oli uskominen: kansan tarinaako vai onkimiehen selitystä. Muru ainakin oli valmis uskomaan edellistä!

Kumpaako sinä uskot?





Suomen „Alpeilla“.

Kuultuaan Jyväskylässä, että tästä lähti juna nousemaan kuin tikapuita taivasta kohden, tahtoi Muru välttämättä nähdä seutuja niin paljon kuin mahdollista. Se poika ei näes rakasta mitään niin paljon kuin korkeita vuoria ja jylhiä laaksoja!

Konduktöörin luvalla sidoin minä hänet vaunun rappusporttiin kiinni ja annoin hänelle piirustuslehtiön ja lyijykynän käteen.

Muru huudahteli ihastuneena tuon tuostakin ja piirteli ahkerasti maisemia muistiin. *Vesangan* asemalla oli juna 152 metriä korkealla meren pinnasta. Muru jo alkoi pidellä päätään, ettei hän vaan tässä korkeudessa pyörtyisi. *Kintaudessa* kohottiin jo 165 m. korkeuteen! Sen sivuutettua huudahti taas Muru. Hän oli näkevinään maassa suunnattoman suuren sinisen oravan, joka oli pistänyt töyhtöpään häntänsä vuoren kainaloon. Se orava oli kaunis Petäjävesi, jonka näet karttakirjastasi. *Huttulan* asemalla

olimme 177 m. korkeudessa. Nyt olimme sydän-Suomen huipulla. Mutta junakin oli niin väsynyt tästä pilviin päin pyrkimisestään, että sen täytyi kauan aikaa syödä ja hengittää, ennenkuin jaksoi jatkaa matkaansa.

Murukin pääsi kytkeystään irti. Hän mittasi ilman lämmön ja katseli kiikarilla järvirikkaita seutuja. Ne vetivät kauneudessaan vertoja Italian Rivieralle.

Pohjanmaalla kiintyi Murun mieli enimmäen Limingan tasaisiin niittyihin. Niillä näkyi kasvavan sadottain pajupensaita, jotka näyttivät uivan vihreässä niittymeressä kuin koralliriutat Välimeren lahdessa. Viivotinsuorat aidat niittyjen ja peltojen ympärillä olivat jotakin ihmettä Murusta, joka on Karjalassa tottunut näkemään aitojen tekevän kaikenlaisia jäniksenpolvia. Useissa kohden kirmaili virmahevosia laumoittain, ja niille Muru iloissaan hattuaan heilutti ja huusi hyvää yötä.

Ouluun saapuessamme oli Muru paperilleen kirjoittanut seuraavan Pohjanmaan jokia koskevan muistutuksen:

»Kalajoki, Pyhäjoki ja Siikajoki ovat melkein kiviillaan. Pyhäjoen pohjassa näkyvät kiemuroivat kiviröykkiöt kuin jättiläiskäärmeet.

Siikajoki virtaa rautatiesillan kohdalla kaksihaaraisena; välillä lepää kaksi kalliopaatta, joiden yläpuolella pieni paasi istuu kuin kruunu vedenjättiläisen päässä.

14/VI—18.

Muru.»

Kemistä Rovaniemä kohden lähtiessä jo alkaa tuntua Lapin vetävä voima. Ja mitä ylemmäksi tullaan, sikäli se lisääntyy.

Olemme sydänyön aikaan Tervolassa. Juna puskee ylöspäin kuin henkensä hädässä. Aurinko paistaa veripunaisena pallona taivaan rannalla. Sitä vasten laskeutuva veturin savu kuvastuu yhtä verenkarvaisena. Toisinaan tuntuu kuin taivas silmäin edessä repeytyisi kahtia ja syöksisi tulta puiden sekaan ja pitkin maan pintaa. Ja kun juna vihdoin pysähtyä töksähtää Rovaniemellä, jota ylemmäksi rautaoriin tie ei enää ulotu, olemme me etelän lapset hämmästyksestä sanattomina.

Kellon pitäisi olla puoli kaksi yöllä, ja kuitenkin on täysi päivä!

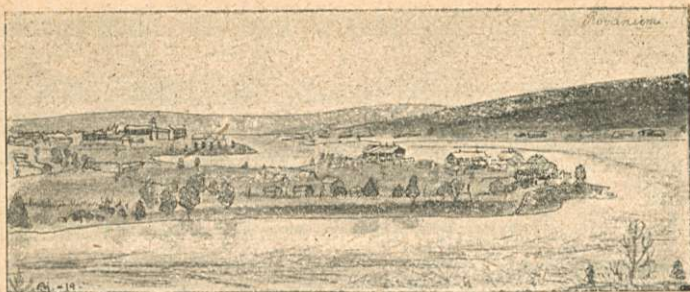
Muru ei jaksa ymmärtää, mikä hänen on tullut, sillä näin »keskipäivällä» ei häntä ole koskaan nukuttanut!

Minun täytyy selittää hänelle, että vuorokauden aikaan nähden ovatkin nyt juuri hänen makeimpain uniensa tunnit käsissä ja ettei täällä näin juhannuksen aikaan pimeää tulekaan, sillä olemme niin paljon lähempänä pohjoisnapaa, että aurinko näkyä kellittelee kymmeniä vuorokausia yhtä mittaa taivaanlaella.

Muru vihelsi hämmästyksestä ja tahtoi päästä levolle.

Olimme siellä, missä yö laulaa ylistystä Pohjolan kesän kauneudelle.





Keskiyön ihme.

Jo aikaisin aamulla oli Muru rovaniemeläisiltä kauppartorilla käynyt kyselemässä, mikä jättiläiskilpikonna se maata köllötteli tuolla taivaanrannalla? Se oli sinisenharmaa ja näytti nostavan hartiansa pilvien yläpuolelle.

— Sanopas, setä, mikä se on? kysäsi hän minulta nostaen sormensa sitä kohden.

— Kaiketi se on kattila, jossa lappalaiset keittävät puuroansa, sillä sehän näkyy Kemijoen niskassa Lapissa päin. —

— Eipäs olekaan kuin Luutsin vaara, vastasi viisaasti Muru. — Sellaisia on tuolla äärettömässä avaruudessa kymmenittäin. —

— No — arvelin minä — siellä me joka tapauksessa käymme, sillä tekeepä mieleni myös nähdä lappalaisia, joihin olen niin kovin ihastunut ja pistäytyä vaikka Inarin kansakoulullakin. —

— Vai niin! nauroi Muru. — Tästä on noin kolmesataa kilometriä niille paikoin, jossa alkaa olla lappalaisia. —

— Mistä sinä sen tiedät? kysäsin vähän harmisani. —

— Tulin juuri lauttarannasta. Siellä eräs valkoinen sotilas teki paraillaan tälle matkalle lähtöä. Sanoipa vielä saavansa hiihdellä lopun matkastaan suksilakin. —

Nyt oli minunkin vuoroni hämmästyä. Juhannus oli käsissä, kotipuolella jäivät tuomet kukkimaan ja Lapin harjuilla hiihdellään vielä!

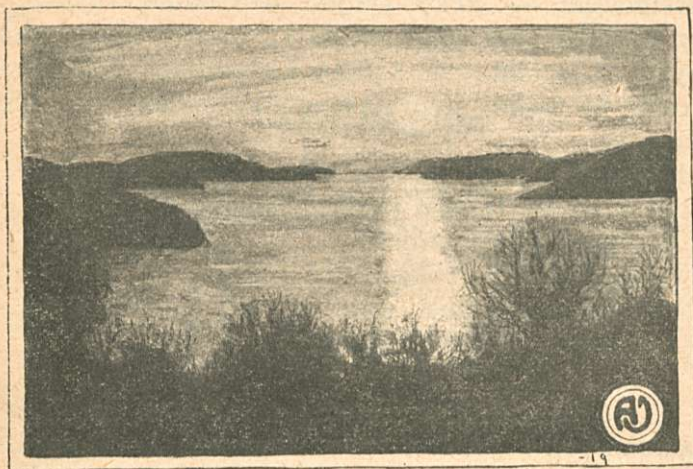
Ja ihan oikein! Eikös vaan tuossa Ounasvaarankin harteilla vielä ollut lunta? Vai oliko sinne kokkelimaitoa kaadettu?

Kiivetessämme sinne keskiyön aurinkoa katsomaan saimme nähdä, ettei se valkoinen ollut lunta eikä maitoa, vaan kvartsiittikiveä, yhtä valkeaa kuin puhtain Helsingin palasokeri. Siitä näytti olevan koko tuo jättiläisvuori syntynyt.

Jättiläisvuori se olikin! Väsyksiin asti noustuamme luulimme vihdoin olevamme vuoren huipulla, mutta mitä vielä! Jyrkästi kohoava tunturin laita näytti hetkeksi väsyneen kohtisuoraan nousuunsa ja solui vähän aikaa tasaisesti eteenpäin. Mutta sitten se alkoi taas rappu rapulta nousta. Ja kun vihdoin olimme vaaran pääläellä, tuntui tyhjä avaruus aivan päätä huimaavalta. Taivaan ranta näytti joka puolella painuneen jälkojemme alle. Rakennukset tuolla alhaalla olivat vain pieniä pisteitä. Metsä läheisen vaaran kupeella oli kuin kiharainen lammasnahka. Tämän jättiläisen jalkain juuressa kierteli Kemi- ja Ounasjoki moniin haaroihin hajonneena, jotka haarat sitten ylempänä yhtyivät ja vuosivat johonkin tyhjyyteen »taivaan rannan» tasalla. Kauem-

pana kuului tunturi toistansa korkeampi vihreä, sinipunerva, tummansininen ja siniharmaa, joten tuo aaltoileva harjanteiden jono muodosti jättiläismoisen sateenkaaren.

Tällaisina väriaaltoina näyttivät tunturit ajelehtivan. Ilma välkkyi ja värisi auringonlaskun rusoksessa.



Minun näitä näkyjä katsellessani oli Muru koko ajan seisonut kuin kallioon kiinni naulattuna. Hänen silmänsä katsoivat yhteen ainoaan pisteeseen avaruuden takana. Vasta kun nykäisin häntä olkapäästä vapautui hän lumoistaan.

— Näkeekö setä tuota aurinkoa tuolla? hän kysyi.

— Kyllä, hyvä ystävä! —

— Sanopas, setä, missä ja miten se valkaisee tuon veripunaisen värinsä? —

— Sitä en todellakaan tiedä. Sen vain voin va-

kuuttaa, että muutaman tunnin kuluttua se on jälleen kirkas kuin sydänpäivällä. —

— Katso, katso, setä! Mitä ihmettä siellä nyt on? kiljahti Muru minkä jaksoi.

Ihmeiden ihme! Ihan oli kuin olisi isketty tuhat-teräinen pistin auringon veripunaiseen kehrään. Siitä sinkosi miljoonia punaisia säkeniä ylös, alas, oikealle, vasemmalle — koko tyhjän avaruuden täydeltä. Niitä seurasi heti kuin veressä kastetut langat, jotka näyttivät valahtavan kautta taivaanlaen alas tunteille ja niiden sivuja pitkin laaksoihin ja veden pinnalle.

Koko taivas ja maa näyttivät yhdessä silmänräpäyksessä syttyneen täyteen liekkiinsä.

Sitä kesti vain hetkisen.

Vähitellen alkoi aurinko kirkastua ja punanen, moniväristen jättiläistunturien Pohjola kohotti katseensa uutta päivää kohden.

— Minä en ole koskaan voinut ajatella, että isänmaassani olisi jotakin näin kaunista — kuiskasi Muru hiljaa, mutta joka sen sanan sellaisella painolla, että ne syöpyivät minun sieluuni.

— Niin, lapseni, — lausuin minä — kannattaapa kyllä tehdä työtä tällaisen maan hyväksi! —

Muru paljasti päänsä ja risti kätensä, ikäänkuin lausuen hartaan hiljaisen rukouksensa Pohjolan kesäyössä:

»Oi, Herra, intoa anna
ain' maatamme rakastamaan!»





Veden haltijat.

Siinä kohden, missä Vuoksen vesi nousee Salpaus-
selän harjanteelle ja syöksyy sitten uurtamaansa
kalliouomaa alas jylisten ja jyskäen, muodostuu
kuulu Imatran koski. Sen niskalla on Vuoksi ainakin
puoli sataa metriä leveä, sillan kohdalla korkeintaan
kaksikymmentäviisi ja saavuttaa sitten alempana
suvannossa entisen laajuutensa.

Tästä, kuten monesta muustakin ihmeitten maan
koskesta, kiertää kansan keskuudessa monta merkil-
listä tarinaa.

— Olet kai kuullut koskitarinoita? kysyin minä
Murulta ajaessamme yli Tammerkosen? *Ämmä-*
koskessahan sanotaan Ahdin soittelevan öiseen aikaan
hopeakanneltaan. *Oulun* koskissa kehrää Vella-
moinen kultavärttinällä kultaisia lankoja. *Kymin*
koskissa kylpevät Ahtolan sinisilmäiset immet same-
tinvihreillä vastoilla, ja *Imatrassa* . . .

Minun sanottavani jäi kesken, sillä siinä silmän-
räpäyksessä muistui mieleeni eräs merkillinen sat-
tuma, jonka koulupoikana ollessani näin omin silmin

seisoessani kallion kielekkeellä Imatran putouksen alapuolella.

— Mitä Imatrassa? kysyi Muru ja loi terävän katseensa minuun.

— Ah, ystäväni — vastasin. — Se on jotakin niin surullista! Minua palelee joka kerran kun sitä ajattelen. —

— Oi, setä kulta, kerro se! — pyyteli hän toistamiseen.

— Tapahtuuko siellä sellaisia ihmeitä aina? — jatkoi hän kyselyään, kun minä en saanut heti aloitaneeksi kertomustani.

— Kyllä, — tai ehkei aina, mutta kuitenkin joskus. —

— Sittenpä täytyy minunkin nähdä Imatra! huuhahti hän, ja minä näin, että hänen siniset silmänsä hehkuivat kuin sydänyön tähdet.

Niin: Muruhan rakastaa seikkailuja ja sattumuksia!

— Mutta, kiltti ystäväni! Mehän olemme matkalla Turkuun Kupittaaan lähteelle. —

— Ei, kulta-setä! Lähtekäämme nyt heti Imatralle — Turkuhan on niin kaukana. —

— Olkoon sitten menneeksi! Ajamme Lappeenrantaan ja siitä laivassa Vuoksenniskalle. Imatra on siitä Viipuriin lähdeittäessä ensimmäinen asema. Koski on aivan aseman lähellä. —

Mutta tuskin Muru enää seurasi tätä selitystäni, sillä näin hänen katseestaan, että hän ajatuksineen jo askaroi kaukana ihmeellisen Imatran rannalla.

Asetuimme taas yötämme viettämään kosken partalle. Meidän oli määrä nähdä vedenhaltijat, ja

kuten tiedät, näyttäytyvät haltijat ja kummitukset tavallisesti vain sydänyön aikaan.

Senkin seitsemän kertaa oli Muru jo ehtinyt huu-
dahtaa sekä hämmästyksestä että kauhusta katsel-
lessamme kosken valtavaa ryöppyä. Näes: kun seisoo
oikeanpuolisella rannalla kosken alapuolella olevalla
kallionkielekkellä, näyttää vesi putoavan suoraan
taivaasta, kuten kiinalaisten pyhässä virrassa. Se
tulee valkoisena vaahtona kuin kerma kallelleen ase-
tetusta jättiläisaltaasta, johon puhaltaa yhdeksän
satusankaria. Toisessa kohden ryöpsähtää se ylös-
päin, kuten villin käden viskaama pallo, särkyä siellä
miljooniksi pisaroiksi ja roiskahtaa korkeitten hon-
kain oksille asti. Taikka puhaltautuu se kalliouraa
pitkin aivan jalkaisi juureen kuin jättiläiskäärme
vihaisesti viheltäen. Ja varo vain, ettet silloin satu
seisomaan liian likellä! . . .

Kyllin katseltuamme tätä hurjaa leikkiä, nousimme
rinteen portaita ylös ja kiersimme sillan kautta
vasemmanpuoliselle rannalle. Se on korkeampi ja
siitä näkee paremmin sen valtavan voiman, jolla vesi
vihellellä, ähkyen ja ulisten törmää uomaansa alas
salakarien ja kallioiden päällitse.

Asettauduimme istumaan tuuhean kuusen suojaan,
ja siinä kerroin minä Murulle menneen muisteloni:

— Olimme eräänä sumuisena kevätkesän yönä
tulleet tähän kosken partaalle ilon pitoon. Me olimme
mielineet nähdä vedenhaltijat, joista olimme kuulleet
kerrottavan.

Yön hämärän hiipiessä veden ylle ilmaantuikin
aivan odottamattamme tuonne virran vastakkaiselle
rannalle pitkä rivi valkeisiin huntuihin kääriytyneitä

pitkätukkaisia tyttäriä. Ne näyttivät nousneen suoraan kosken kuohuista, sillä niiden hiuksista ja huntujen laskoksista tippui valkoista vaahtoa. Me saatoimme jokainen nähdä, kuinka ne ojentelivat kohti koskea liidunvalkeita käsivarsiaan, jotka päättyivät mustiin koukkusormiin. Kuului raskas huokaisu ja samassa nousi ryöpyn alta harmaahiuksinen ukko, joka viskasi valkean lapsen odottavain impien syliin. Tämän tehtyään katosi ukko koskeen ja immet hänen perässensä. Mutta lapsen ne olivat jättäneet kalliokielekkeelle.

Me läksimme juosten kiertämään sen luo. Jo sillan yli päästyämme kuulimme selvästi sen itkun. Vaan perille ehdittyämme löysimmekin vain valkean vaahtokuplan, joka särkyi sormiemme kosketuksesta.

Vielä samana yönä näimme vaahdoista nousevan nuoren naisen, joka oli yltä-alta musta kuin kattilan kylki. Se istuutui kalliolle mukanaan tuomalleen punaiselle jakkaralle ja alkoi kehrätä kultaisia lankoja. Sitä mukaa, kuin lankoja valmistui, kimposivat ne hänen kehrästään yli kosken, kutoutuen verkoksi veden päälle. Kohta alkoi sadella punaisia, keltaisia ja valkeita ruusuja tämän verkon silmukoihin. Ja kun katsahdimme, näimme tämän mustan vedenneidon kohdalla kosken toisella rannalla neidon, joka oli kaunis kuin satujen prinsessa.

Kun työ oli tehty, hyppäsivät he laulaen ja nauraen koskeen, mutta verkko jäi kiikkumaan paikoilleen.

Vasta auringonnousun aikana häipyi se silmistämme, ja me näimme kosken yhtä houkuttelevana kuin ennenkin pursuttamassa nieluistaan valkeaa vaahtoa.

Vedenhaltijoista ei ollut merkkiäkään jälellä.

Samana kesänä eräs lapsi, joka omin lupineen oli lähtenyt soutelemaan kosken yläpuolelle, joutui virran pyörteeseen ja lensi veneineen päivineen alas koskesta, murskautuen valkeaksi vaahdoksi.

— Ystäväni, miksi sinä puristaudut niin lujasti minua vasten? kysyin Murulta, sillä huomasin hänen kaksin käsin pitelevän itseänsä syliini painautuneena.

— Etkö sinä setä sitten näe tuota tuolla? kysyi hän, viitaten koskeen. Katso, se ojentaa hallanharmaata kättänsä tänne päin ja nauraa niin ilkeästi! Etkö kuule kuinka se nauraa? —

— En, pienoiseni, en minä mitään kuule. —

— Ei, mutta nyt niitä on kaksi... Ne riitelevät jostakin... Katso, toinen nostaa välkkyvän viidakeensa, kuules: toinen soittaa hopeaharppua... Ah, tuolla on kokonainen sarja valkeita vedenneitoja, jotka puristavat huntujensa laskoksista lumivalkeita untuvia... Oi, miten ne ovatkaan pehmeitä, nuo untuvat! Saisipa noihin heittäytyä hetkeksi uinumaan! —

— Laupias Luoja, mitä sinä lapseni puhutkaan! Sinä sanoit sanan, joka on Imatran salaisuus. Samaa sanovat kaikki, jotka heittäytyvät tuohon koskeen... Tuo untuvavaippa juuri vetää niitä valtoihinsa. Mutta sulje silmäsi, hyvä ystävä! — huusin minä henkeni hädässä, minkä ikinä jaksoin, sillä koski kohisi niin kovasti... niin kovasti, ja sen soitto kuului sydäntä lumoavalta.

Aamuauringon sarastaessa näimme, miten vesi välkkyi ja värisi. Se tuntui yhtä väsyneeltä kuin me

itsekin olimme. Korviimme kuului ihan siltä kuin noiden valkeiden vaahtokuplien alta olisi helissyt henkien hellä laulu, ja vaahtojen välissä kimmelsivät impien kultaiset rintasolet . . .

Myöhemmin sain tietää, että Imatra silloin varmaan varustautui suureen uhrijuhlaansa. Se näes kuuluu joka neljäs vuosi vaativan määrätyn paljouden ihmishenkiä itselleen; ei tahdo enempää eikä tyydy vähempään. Kerrankin oli kahtena kesänä perätysten heittänyt toiselle rannalleen elävänä kaksi, jotka olivat hypänneet sen kuohuihin saamaan surmaa itselleen.

Tänä vuonnahan on taas sen uhrivuosi. Onneton, joka kietoutuu sen haltijain lumoihin! Onneton, joka ei Kullan Murun lail a jaksa sulkea silmiänsä sen viekottelevalta näyltä!

Vedenhaltijat Imatrassa ovat henkiä, jotka eivät suvaitse leikittelyä.

Niitä katsellessa tulee jokaisen ihmisen hallita halunsa ja muistaa, että niinkuin avaruuden halki putoava tähti särkyä kappaleiksi, niin pirstoutuu myöskin kaikki olevainen tässä jättiläispauhussa ja putoaa pieninä hiukkasina vedenhaltijain jääkylmiin kartanoihin.

1918.





Lumolinna.

Siinä maassa, missä joulun aikaan kukkivat pakkasen valkeat ruusut kotien ikkunoissa ja juhannuksena pyöreitten tuomien tuoksu täyttää vihreät metsät, on linna, jonka salaisuuksista ei kukaan kuolevainen ole tähän asti saanut selkoa.

Tätä linnaa, jossa asuu kuningaspari kahden tyttärensä ja puolenkymmenen terveän poikansa kanssa, nimittää kansa Lumolinnaksi. Mistä se on sellaisen nimen saanut? Siitä minä pääsin perille tässä toissa

vuonna, jolloin erään ystäväni kera osuin linnan lähetyville.

Minun oli täytynyt lähteä sotaa pakoon, sillä hävityshaluiset viholliset olivat repineet asuintalomme maan tasalle. Tällä matkallani kuulin kansan kertomukset Lumolinnasta, joka oli jossain tuhatsaarisen veden rannalla, ja silloin päätin minä pyrkiä tämän Lumolinnan turviin.

Koko linnan alustan, johon kuului korkean vuoren ympäryys, erotti muusta maailmasta punanen piste-aita. Tie linnaan kiersi kahdeksan kauniin salmen yli. Ja näin vaivaloisesti vihdoinkin päästyä linnan portille, osui ensimmäisenä silmään kaunis kirjoitus portin päällä:

»Tästä saavat sisään astua ainoastaan hyvät ihmiset!»

Säikähdin suuresti, sillä tunsinhan, että sydämesäni oli monta syntiä. Mutta samassa näin edessäni kaksi kultakutrista prinsessaa, jotka hymyillen nyökkäsivät minulle, käskien käymään perässään ylös linnan vuorelle.

— Isämme vartoo juuri vieraita, ja jos olet rauhan lapsi, niin olet hyvin tervetullut — sanoivat he.

— Armolliset prinsessat — sanoin minä — onko teidän jalolla isällänne tapana sallia tuntemattomain tunkeutua pyhään puistoonsa? —

— Jokainen, niin tuttu kuin tuntematon, joka hakee lepoa ja turvaa, on hänestä tervetullut. Mutta suvaitsehan istuutua vaunuun, paras vieraamme! —

Ja totisesti! Siihen oli eteemme ilmaantunut kultaiset kahden valkean hevosen vetämät vaunut, joita ajoi lumolinnan nuori prinssi.

Rohkenin kysyä, kuinka saattoi armollinen nuori herra itse olla ohjaksissa; ettei ollut erikoista kyytimiestä.

— Kukaan ei ole liian hyvä tekemään voimainsa mukaista työtä, ja isämme on sitä mieltä, että työ tuottaa sekä huvia että virkistystä, — puheli prinssi ja hymyili herttaisesti.

Tie nousi jyrkkää vuoren rinnettä, kiertäen kuin leikkaussärmä kairan terässä. Pitkin rinnettä näkyi kaikkialla omenapuita, jotka olivat juuri täydessä kukassaan. Koko mäki kuvasti kermakuplalta, joka on asetettu vihreälle lautaselle; ja vielä näytti, kuin olisi jokaisen omenapuun oksilta johtanut hienot hopealangat linnan torniin. Sitäpaitsi kasvoi rinteellä vielä monenmoisia puita ja kukkasia.

Kun me olimme kolmesti kiertäneet vuoren rinteeseen pysähtyivät vaunut pihapuiston portille.

Nuori prinssi hyppäsi ensimmäisenä vaunuista ja auttoi sisarensa, nuo ihanat prinsessat, istuimeltaan marmorin valkealle porttikäytävälle.

Minut oli viskattu satujen maahan, jossa välkkyi, helisi ja hohti Tämä oli saattanut minut niin hämmästyksiini, että tuskin sain sanaa suustani.

Juuri hypätessäni vaunuista alas kuiskasi nuorempi prinsessoista korvaani:

— Ole varuillasi, hyvä ystävä! Linnan pihapuisto ja koko linna on lumottu — ja olet onneton, jos joudut sen lumon valtohin! Isäämme elä kysy, sillä meitä lukuunottamatta ei kukaan ole häntä tähän päivään mennessä saanut nähdä. Kaksi veljistämme on sodassa, ja jos he palaavat voittajina, niin luultavasti lumot laukeavat ja isämme saa takaisin hallitsija-

valtikkansa, joka on panttina pahalla noidalla. Muuten: mitä ikinä tahdot, niin se tulee täytetyksi. —

Tämähän oli kaikin puolin ihmeellistä! Olinko minä joutunut Ruususen sadaksi vuodeksi nukkumaan noiduttuun linnaan? Mutta ka'kkihän täällä kuitenkin liikkui ja eli!

Tuskin olin ehtinyt selviytyä tästä epämääräisestä ajatuksestani kun joukko kultakenkäisiä pellavapäisiä, valkeisiin puetuita linnapoikia sipsutti eteemme ja ohjasi meidät tuhansien tuoksujen täyttämään pihapuistoon ja siitä edelleen maidonvalkeita marmoriportaita ylös linnan suureen, sataikkunaiseen lepohuoneeseen.

Vain vilahdukselta olin ehtinyt nähdä pihapuistoa, mutta mitä siellä silmäni olikaan keksinyt!

Kukkasia ja kasveja monesta maanosasta, ihmiskäsin istutettuja ja luonnon luomia sellaisia, joiden nimiä ei edes suurin luonnontiede mainitse. Käytävät, jotka kiertelivät istutusten lomitse kuin jättiläiskäärmeet, hohtivat ehta hopealta. Niiden sivuilla seisoi kultapylväitä, joiden ylle oli kudottu verkko punaisista, keltaisista, valkeista, vihreistä ja oranssivärisistä ruusuista. Ruusuverkon läpi helisi ilmojen avaruudesta herkeämätön soitto, joka kuului kuin jättiläiskanteleen kielistä.

Niin oli ulkona. Mutta kohta kun olimme saapuneet tuohon suureen saliin, jonka komeutta en kykene kuvaamaan, katosivat kaikki ihmiset ympäriltäni ja minä jäin yöpö yksin.

Mitä tämä merkitsi? Oliko minut tosiaankin suljettu tämän Lumolinnan salaiseen saliin tukehtumaan yksinäisyyden ikävään? Sillä jos kohta täällä olikin

kaunista katseltavaa, olinhan minä kuitenkin tuomittu yksinäisyyteen, ja yksinäinen ystävätön elämä on kuin kulkua kuoleman esikartanoissa, vaikkapa ruusujen tuoksu täyttäisikin ympäristön . . .

— Armollinen prinssi! — huusin minä ihan henkeni hädässä.

Heti aukeni eräs salainen sivuovi ja vaunuissa kohtaamani prinssi sipsutti silkkikengissä sisälle.

— Mitä suvaitsette sanoa, suuri vieraamme? kysyi prinssi laskien valkean kätensä otsalleni.

— Teidän jalo korkeutenne — puhelin minä peloisani — olen väsyneenä muukalaisena saanut ilon astua teidän armonne ihmeellisiin asunoihin ja saatatanen niin ollen kysyä, missä on linnan muu väki? —

— Oi ystävällinen vieraamme: mikä missäkin. Jokaista kutsuvat omat velvollisuutensa. Mutta lienemme teille tuottaneet ikävän yksinolon, ja siksi sallinnettehan . . . ?

Hän kosketti taikasauvallaan kolmesti salin marmorilattiaan. Samassa avautui yhdeksän sivuovea ja sisälle sipsutti nuoria poikia ja tyttöjä sekä harmaapäitä isiä ja äitejä, joilla jokaisella oli yllään loistavat vaatteet ja valkoiset kantamukset hartioillaan.

Hän itse katosi samaa tietä, jota oli tullutkin.

Siinä tutustellessamme sain tietää, että he kaikki olivat sotapakolaisia, jotka olivat tulleet etsimään turvaa ja — leipää.

— Tämä linna, näes, on hyvän sydänten asuma. Täältä ei ketään avun tarpeellista työnnetä tyhjin käsin pois, eikä tänne myöskään yksikään väkivallan tekijä tohdi tulla . . . Hyvän henkien lumot lepäävät

tämän linnan yli — kertoi kuiskaillen eräs harmaa-
päinen vanhus.

— Mutta nuori prinsessahan sanoi minulle — — —

— Vaiti! Heistä ei saa kukaan puhua mitään —
keskeytti eräs äiti minut.

— Ja kuinkas kävikään niiden, jotka keväällä
kiväärit kädessä yrittivät tunkeutua tuhoamaan tätä
linnaa? Kysyi kuin toisia selitykseen kehottaen muu-
dan äiti.

»Iskivät vasamat korkean kohtalon,
helähti Lumolinnan hopeasoitto,
tuhoojain kiväärit toisiaan vastaan
kääntyivät, nähtihin hyvyiden voitto»

lauloivat pojat ja tytöt yksistä suin.

✓ Mutta sitten kohtasin minä kaikkein ihmeellisim-
män näyn:

Hopealangat linnan tornin ympärillä alkoivat
soida kuin ilmojen basuunat; koko seudun täytti riemu
ja vavistus; pihapuiston kukkaset muodostivat tuhat-
rakenteisen piirihypyn, kultapilarit huojuivat ja kei-
nahtelivat ja ruusuverkko niiden päällä nousi ja laski,
levittäen huumaavaa tuoksuaan ympäri linnan. Koko
vuori tuntui vapisevan, sillä sen juurella törähtelivät
sotatorvet, jotka ilmaisivat sitä suurta sanomaa, että
kuninkaan pojat palasivat sodasta.

— Voitto, voitto! Riemuitse kansa ja maa, sillä
kuninkaan poikain armeija on voittonsa kunniaksi
paljastanut päänsäl. Hyväin sydänten asuman linnan
lumous on loppunut ja helläsydämisen hallitsijan val-
tikka on vapautettu punaisen noidan kiroista!

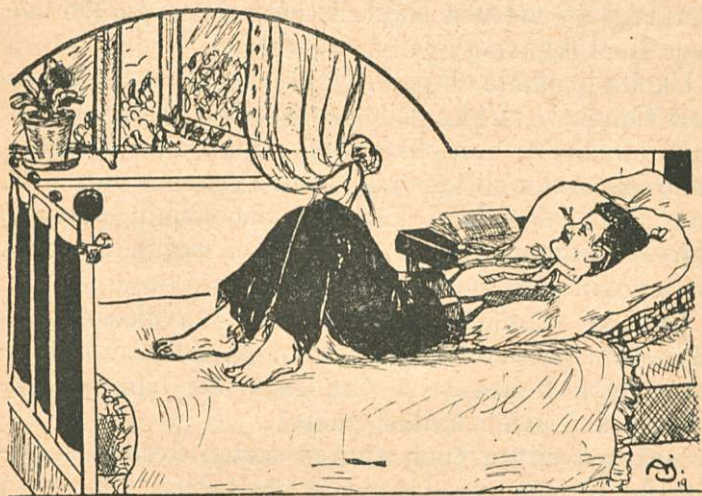
Niin soi tämä Lumolinnan viimeinen laulu!

Ja vielä minä näin, kuinka kaksi ylpeää kuninkaan poikaa palasi sodasta voittajina valkoisten oriittensa kantamana.

Ja niiden kummankin oriin otsassa oli merkki, jonka keskellä oli sininen risti.

Ja sitten minä vielä näin, kuinka kaikki ympärilläni olevat ihmiset, linna, puutarha ja sen tuoksut häipyivät hajoavaan hämäryyteen.

Minä olin nukkunut oman äitini valkoisella juhanusvuoteella. Puutarhan puoleinen akkuna oli ollut auki ja siitä oli levinnyt sisälle sireenien ja tuomien sekä omenapuun valkoisten kukkain tuoksu ynnä kotilehdon lintujen suloinen sirkutus.





Onkija-Onni.

Eleli kerran Karjalassa ukko ja akka. Heillä oli pieni mökkipahanen suuren vuoren kupeella juuri sillä kohden, jossa Vuoksi tekee taitteen, purkaakseen vuolaat vetensä Käkisalmen kahden puolen laajaan Laatokkaan.

Ukolla ja akalla oli poika, jonka he olivat ristityttäneet Onniksi. Ukko oli näes arvellut, että kun on Onni ollakseen, niin ehkä poikaa joku onni elämässä kohtaisi. Akka oli taas puolestaan kokenut varotella, että saattaisipa onni kääntyä pahaksikin onneksi. Mutta kuitenkin olivat he sopineet pojan nimestä, joten jokin onni sai Önnia odottaa.

Onni sai elämänsä ensimmäiseksi tehtäväksi ongella käymisen. Siinä hän kuitenkin onnistui niin huonosti, että kolmantena onkikesänään hän oli toimeensa kokonaan kyllästymässä.

Sattuipa sitten tuon suuren sodan kesänä sellainen ihme, jota en edes minäkään käsitä.

Onni, ollessaan eräänä aamuvarhaishetkenä onnet-

tomalta onkimatkaltaan kotiin paluulla, istahti kannon päähän ja alkoi surkeuttaan surra.

Puikkelehti siihen jänöjussi korpien kätköistä ja kökähti istumaan melkein miehen nenän alle.

Onnipa ei ollutkaan hätäpoika, joka olisi säikähtänyt metsän ristisuuta. Tapaili jo käteensä karahkaa, sivahuttaakseen ristisuun hengiltä.

— Älä kultaveli vielä henkeäni ota; olisi niin paljon toimia edessä! puhkesi jänis puheis in.

— Sinulla viipottajalla, joka kaluat kaurahalmeet ja näpistelet tuoreimmat silmut — ehätti Onni nokkaansa nostaen valmiina sipaisemaan.

— Voi, velikulta! Säästä kurja henkeni, niin sinutkin ilahdutan. Teen, mitä pyydät, sillä pitäisihän sinun uskoa, etten ole tavallinen pitkäkorva, koska puhua osaan. —

— No, jos niikseen on, niin pidä kurja henkesi. Mutta muistakin, että jos puheesi pettää, niin lyhyet valehen jäljet! —

Jänis ilostui siitä ikihyväksi, hyppäsi pari askelta likemmäksi ja virkkeli:

— Tässä paikassa vannon voivani tehdä mitä ikinä halajat. —

— Loihdi sitten minulle oiva kalaonni, että saanen ahvenen körmyniskoja ja hauen soikaleita niin paljon kuin mieleni haluaa — käski Onni.

— Se täytyyköön. Kun asetat syötin, niin sylje sen päälle ja sano, kuta kulloin haluat, mutta viskaa onki oikean olkasi ylitse — neuvoi jänis.

Neuvosta kiittäen läksi Onni siitä kala-apajilleen. Teki työtä käskettyä, ja oitis, kun onki oli vedessä, vetäisi hän siitä ahvenen mukuraselän.

— Ahven jäykkäruoti, kilon pari painakohon! loitsi Onni onkea uudelleen heittäessään.

Sieltäpä taas tarttui votkale, jotta Onnilla oli täysi työ sitä ylös kiskoa. Kolmannella kerralla luikahti hauki harmaasuomus.

— Tämähän ihmettä on — ajatteli Onni onkea neljättä kertaa varustellessaan. Siinä innoissaan sitten huiskahutti siimansa mistä miten ja sanoa sukaisi.

— Mitä meressä on suurinta, se nyt nouskoon! —

Mutta tuskin oli hän sen sanonut kun kuului vesien kohahdus. Turso vihreäturpa oli riivaissut Onnin ongen ja jälleen kadonnut aaltojen alle.

Siitä poika onnettomasti parkumaan. Sai jänis hätään.

— No, kuomakulta, mitä nyt? —

— Onkeni meni! —

— Etpä tehnyt käskyn mukaan! Miksi viskasit vasemman olkasi yli? —

Ei ollut Onni itsekään huomannut niin huolimattomasti menettelleensä.

Jänis neuvoi nyt Onnia tekemään uuden ongen ja menettelemään vasta viisaammin.

— Rankaisuna ensimmäisestä varomattomuudestasi olkoon ehto, että jos jollekulle tahansa sanot sopimatonta, niin kalaonnesi on ainiaaksi mennyt — sanoi jänis ja livahti niine hyvineen pois.

Poika tuli kotiin. Ukko ja akka ihmettelemään tämän suuria kaloja, mutta saatuaan kuulla ongen häviämisestä alkoivat he askarehtia selkäsaunaa antaakseen.

— Mokomatkin kötykset! — ähähti poika ja pakeni metsään onkivapaa etsimään.

Niinpä vain katosi Onnin kalaonni, sillä sopimantontahan oli haukkua vanhempiaan kötyksiksi.

Istuipa Onni taas surkeuttaan surren. Jänis juoksi jälleen puheisille.

— Tahdon kuninkaaksi, sillä liian kurjaa on tämä köyhän elämä, — pakisi poika.

— Koskapa sinä kuninkaaksi halajat, niin kyllä sinä siksi pääset. Nyt tulee sinun kiertää kolmesti tämä korpi sekä kumartaa kutakin vaivaiskoivua. Sen tehtyäsi nouset vaaran laelle ja huudat itsesi kuninkaaksi.

Poika teki työtä käskettyä, ja kun hän oli huutaa huikahuttanut kolmen kylän kuullen, toivat sadunlapset hänelle manttelin, kruunun, valtikan ja silkin-karvaisten oriitten vetämät kultaiset vaunut, joita ohjasi ylen määrin ylpeä tallirenki.

Onni ajaa porhalsi suoraa päätä maan pääkaupunkiin.

Mutta kun Helsingin herrasväki näki uuden tuntemattoman kuninkaan omin lupinensa tunkeutuvan kaupungin valtaportista sisälle, säikähti se perin pahasti. Tuota pikaa komennettiin sotaväki piirittämään röyhkeä muukalainen, ja vain vaivoin ehti Onni-kuningas pujahtaa syrjäkadun kautta ulos kaupungista ja paeta rauhalliselle kotipuolelleen.

Meni metsänsä lumoihin kysymään neuvoa jänikseltä.

— Kuin niin, koito, hyljäsit vanhempasi, ettet edes jäähyväisiä heittänyt — toruili jänis. — Täytä nyt

tämä tehtävä, niin sinulla on parempi onni. Ja siitä varalta, että nuori kuningas joutuisi selkkauksiin, antoi jänis hänelle erikoisen taikasanan.

— Kun lausut »minä», niin tapahtuu mitä haluat, mutta muista vasta viime hädässäsi tätä keinoa koetella! —

Nöyrästi ajeli nyt Onni kuninkaana kotimökkinsä portaiden eteen ja huiskahutti kädellään hyvästit.

Ukko ja akka ehtivät tuskin älähtää poikansa nimen, kun tämä jo katosi sakean tomupilven varjoon.

Hän ajoi nyt uudelleen Helsinkiin, koko matkan miettien mielessään kyllin kovaa kosta ylle Hel-singin herroille.

Mutta sillä aikaa olikin pääkaupungin ennen varo-maton väki viisastunut.

Seitsemän sapeliniekkaa seisoi pääkadun porttia vartioimassa, joka vielä varmemmaksi vakuudeksi oli lukittu Senaatin ja kansan Eduskunnan sineteillä.

Kun porttia ei Onni-kuninkaan ylhäisestä käden-viittauksesta aukaistu, karjaisi kuningas taikasanansa. Ja ihmeitten ihme! Portti lensi selkoselälleen ja ku-ningas ajoi Senaatintorille, katsellakseen sen ympärillä olevia suurimpia rakennuksia.

Siitä syntyi humua Helsingissä. Virkamiesten ensi-mäinen ajatus oli, että vartijat olivat kansan kaval-tajia, jotka oli armotta telotettava.

Mutta ennenkun oli mitään tämän tapaista ehditty toimia, juoksivat vartijat jo hädissään Eduskunnan puhemiehelle ilmaisemaan sen, mitä oli tapahtunut.

Eduskunta, joka asiain paljouden vuoksi oli tänä vuonna kesälläkin koolla, siinä silmänräpäyksessä julisti väkivaltaisen rauhanhäiritsijän valtiokirouk-

seen, joka merkitsi sitä, että hänet sai kuka hyvänsä surmata tulematta tekosestaan vastuunalaiseksi.

Mutta mitäpä saikaan nähdä Eduskunta, kun se ehti ulos istuntosalista! Siellä täällä liehui jo lippuja uuden kuninkaan kunniaksi. Puoli kaupunkia oli vilkkaassa liikkeessä. Kuningas itse istui päivällisillä paraimmassa palatsissa, ja hänellä oli jo runsaasti ympärillään hoviväkeä. Kolmasosa kaupunkilaisista oli kuninkaan käskystä polvillaan Senaatintorin ja Esplanaadin laidoilla.

Oli juuri ja juuri puhkeamaisillaan aseellinen kapina sotaväen ja korkeimpain siviilihenkilöiden välillä.

Tästä tiedon saatuaan suvaitsi kuningas hovinsa ympäröimänä astua palatsin parvekkeelle.

Siellä torilla yhdeksässä paikassa paraillaan luettiin julki Eduskunnan päätöstä!

— Kenpä täällä tällä tavalla kuohuttaa ja kiehuttaa Suomen tasavallan valkoista pääkaupunkia? kuuli kuningas Eduskunnan puhemiehen huutavan.

— Minä! — vastasi kuningas hymyillen.

Hän ei voinut olla tuntematta mielihyvää noiden pienten muurahaisten hyrinästä.

— Kuka on syypää siihen, että kapina on puhkeamassa? kuului uusi ääni.

— Minä! — vastasi kuningas ja hymyili taas.

Mutta tällöin ei olisi Onnin pitänyt lausua taikanaansa, vaan jotakin muuta.

Samassa näes romahti parveke alas ja kuningas seurueineen suistui sotaväen muodostaman kehän keskelle.

Hän oli ihan tukehtua, niin voimakkaana pääsi valloilleen kansan kauan jännityksestä pidätetty hengitys.

Vankityrmään teljettiin nyt kuningas ja tasavallan lievimmän lakipykälän mukaan laskettiin hänet kuningasarvonsa menettäneeksi tuomittuna vapaalle jalalle.

Niin patikoi kuninkaana kultaisissa vaunuissa pääkaupunkiin ajanut Onni kulkulaisena kotipuolelleen.

Eleli siellä jälleen hiljaisissa oloissaan, ärtyisenä ja kaikkeen kyllästyneenä. Kohtasipa sitten taas viisaan jäniksen.

— No, kuinkas kävi? kysäisi tämä ensitöikseen.

— Huonosti! — huokasi Onni, ja pusertaen itkua sydämestään kertoi hän kelpo ystävälleen surullisen kuningastarinansa.

— Ai veikkonen, kun et sinä käyttänyt ensin ystävällistä sanaa ja hyvää katsetta! Johan minä sanoin, että taikasanaasi tuli sinun turvautua vasta viime hädässäsi. Näes: niin käy kaikkien kuninkaiden, jotka alkavat heti mahtisanallansa määrällä ja johtaa asioita. —

Nyt ymmärsi Onni, että hänellä oli elämässään aina huono onni. Hän sanoi sen suoraan jänikselle.

— No vieläkö sinä toivoisit jotakin, vai olenko mielestäsi jo tarpeeksi palkinnut silloisen hyvän työsi? — kysäisi jänis.

— Tee minut onnelliseksi! — pyysi nyt Onni silmiään kuivaillen.

— Jos sinä tahdot olla onnellinen, tulee sinun jäädä jälleen onkija-Onniksi. Se on ollut vanhempiesi harvain tahto, eikä sitä käy helposti rikkominen. Tässä työssäsi tulee sinun sitäpaitsi oppia mielenmalttia, nöyryyttä ja työn tyydytyksen tuntemista. —

Onni kiitti ja päätti yrittää.

Tänä syksynä viimeisten onki-ilmain aikana sattui jänis vielä kerran Onnin apajain lähettyville ja kysäsi ohi hypätessään Onnilta:

— No, veli veikkoseni, kuinka on onnesi laita?

— Hyvin, hyvä ystävä — vastasi Onni reippaasti.

— Työtä on kyllin ja voimia vielä enemmän. Katsohan vain, kiersilmä, kuinka kauniita kaloja minä nyt nostelen! —

Onni viskasi onkensa oikealle puolelleen ja tuokion perästä vetäisi vedestä Vuoksen kirjavaselkäisen ahvenen.

Jänis pujahti pensaikkoon eikä ole sen päivän perästä Onnille näyttäytynyt.

Se taisikin vain olla sellainen satukirjain pitkäkorvainen piipertäjä!





Satu paperimarkasta.

Uusi paperimarkka läksi iloisena ja kauneudestaank yllpeänä liikkeelle Helsingin rahapajasta. Se tapahtui toissa vuonna.

Tosin paperimarkka oli vähän huolissaan siitä, että hän oli niin vähäarvoinen suurempien rahojen rinnalla, mutta hän lohduttautui tiedolla, että olihan yksi miljoonien joukossa. Hän oli kymmenesmiljoonas paperimarkka. Kuinka monta heitä olikin! Hänen sydämensä keskellä oli kaunis kukkanen ja hänessä oli korkean kruunun kirjotus:

«Suomen Pankki maksaa tästä setelistä yhden markan kullassa».

Lisäksi hän vielä oli niin ehjä, korea ja uudenutukainen. Miksei hän olisi saattanut olla iloinen ja ylpeä?

Paperimarkka oli niin iloinen, niin iloinen.

Ensimmäiseksi joutui puhdas paperimarkka pankin kautta erään suuren helsinkiläisen liikemiehen rahassalkkuun ja siitä tämän kassalaatikkoon. Ah, kuinka paljon siellä oli paperimarkkoja! Joukossa oli monta hänen ikäistään, mutta ihmeekseen sai hän huomata, miten ne jo olivat vanhan näköisiä, likaisia ja kulu-neita.

Hän kysäisi eräältä viereiseltään:

— Ystäväni, miksi olet käynyt noin ruman näköiseksi? —

— Minä olen elämässä likaantunut — vastasi tämä surullisesti. — Aika on minua kuluttanut, aika ja ihmiset. —

— Mutta olenhan minä yhtä vanha kuin sinäkin ja sentään olen näin puhdas! — kerskasi uusi paperimarkka.

Toinen loi häneen surullisen katseensa ja sanoi:

— Saatat olla, mutta varohan vain, kun joudut edemmäksi elämäsi taipaleella! Siellä on monta sellaista, jotka eivät anna arvoa puhtaudellesi. —

Vanhat, kuluneet rahat kuulivat tämän kummallisen keskustelun ja yhtyivät ääneensä puhumaan:

— Niin, varo vain, nuori ystävämme! Saatatpa joutua jollekin hevoshuijarille, joka rutistaa sinut . . . tai tapaa sinut käteensä mies, mikä ei ole siivonnut itseään moneen päivään. —

Uusi paperimarkka jo säikähti elämää. Saattoiko siellä olla niin armottomia ja likaisia ihmisiä? Sellaistaako elämä olikin?

Tässähän ympäristö kiilsä kullalta. Hyvät tuoksut tuntuivat joka puolella. Miten se sitten muualla oli niin likaista?

Helsinkiläinen liikemies solahutti paperimarkan vaaleanpunaiseen silkkiin puetun koulutytön käteen.

— Hyvästi, kaunis kaitsijani! huokasi paperimarkka, luullen jo joutuneensa markkinarahvaan käsiin.

Mutta eipäs! Koulutyttöpä pistikin hänet sametti-kukkaroonsa vihreällä veralla verhotun säästölaatikkonsa sisälle.

— Tässä tahtoisin ijät kaiket asua ja nähdä kaudista unta ystävällisestä omistajastani — ajatteli oloonsa tyytyväinen paperimarkka.

Mutta kerran oli siitäkin lähdettävä.

Se tapahtui syksyllä koulutöiden alkaessa. Tyttönen vaihtoi hänet paperikaupassa muistivärssyalbumiin.

Kirjakauppiaalta joutui paperimarkka kustantajan kassalaatikkoon. Sieltä hänet pisti taskuunsa paperitehtaan asiamies.

— Jopa minä nyt johonkin jouduin! — vaikerteli pieno, tuntiessaan, mitenkä siellä asiamiehen lompakossa turkkien alla oli ahdasta ja tukehduttavaa . . .

Mutta sittenpä vasta alkoikin hänen varsinainen vaelluksensa! Asiamies antoi hänet ravintolan omistajalle, tämä eräälle ruokavieraalleen, tämä vuorostaan viskasi hänet pelipöydälle. Siitä hänet kahmaistiin kovalla hikisellä kädellä ja painettiin liivin taskuun. Liivin taskusta hän monen monessa käppyrässä joutui kirpeänä pakkasaamuna sanomalehti-pojalle Jyväskylässä.

— Voi kumma, kun on rutisteltu raha tuon näköiseksi! puhkesi poika puhumaan kun herra oli mennyt menojaan. Ja puhaltaen kohmettuneisiin käsiinsä haasteli hän pienelle paperimarkalle kuin isä lapselleen;

— Kyllä, kyllähän tästä vielä hyvä raha tulee, kun minä oikoilen sen. Tuosta kolkasta on vähän repeytynyt, mutta sitä en voi enää auttaa. —

Jopa säikähti paperimarkka pahanpäiväisesti. — Joko tosiaankin olivat asiat niin hullusti, että hän ei ollut enää puhdas, eipä edes ehytkään? Miten kovin käsin pitelivätkin suuret ihmiset pienempäänsä! —

Ja tuntiessaan, miten hellin käsin tuo köyhä sanomalehtipoikanen piteli häntä ja kuinka ystävällisesti se hänelle puheli, alkoi hän jo toivoa, että saisi tämän rakkaan parissa asua elämänsä loput päivät.

Mutta eihän se ollut mahdollista! Hänellä, jonka täytyi kaduilla juosta ja huutaa ihmisiä luoksensa lehtiostoille, ei ollut varaa pitää paperimarkkaa kovinkaan kauan. Poikanen sai paperimarkallaan kaksi litraa maitoa köyhälle äidilleen aamiaispöytää varten.

Maitokaupasta vierähti markka hovin maidonkuljettajalle. Hovista se teki huviretken Tampereelle ja joutui siellä ensin ajurin kouraan, sitten toiselle herralle, tältä hotelliin, hotellista matkustavaiselle herralle, ... vahtimestarille ... olutkauppaan ... katukäytävän lakaisijalle ja ... ja ... ja ...

Mitkä tiet hänen poloisen pitikin kulkea! Häntä alkoi jo niin kovasti väsyttää kaiken maailman markkinaremu.

Ja eräänä päivänä sai hän kuulla seuraavan sanan vaihdon:

— Tällainen markka! Eikö herralla ole parempaa? —

Paperimarkkaa vihlaasi. Mikä hänen oli tullut? Tuntui kuin olisi selkäpuolta niin pahoin puristanut. Ja kohta sai hän selityksen:

— Siinä on ristiin rastiin liisteröity siteitä. Tuskin tämä on edes oikea raha? —

— Maailmalta se on tullut ja sinne sen täytyy mennäkin — selitteli ostaja.

— Me emme sitä huoli! vastasi myyjä ja viskasi markan pöydälleen ostajan eteen niin äkeissään, että kultainen rannerengas hänen kuultavassa kalvosesaan kilahti pöytään.

Omistaja survasi markan turkkinsa taskuun ja livahti ovesta ulos.

— Mokoma harmi! mutisi hän ja tempasi kuluneen paperimarkan käteensä.

— Hautaa minut hankeen! valitti markka ja pirskahti herran kädestä kadulle.

— Sinun täytyy kelvata! sanoi herra levollisesti ja nosti markan ylös.

— Suo minun mennä ijäksi maata; olen niin väsynyt! huusi markka yhä surkeammin ja kimposi uudelleen herran hyppysistä.

— Taitaakin olla taikakalu; sen se on ainakin näköinen, kuvatus! — mumisi herra ja otti uudelleen markan ylös.

Herra lahjotti markan ensimmäiselle vastaan tullelle köyhälle pojalle. Poika vei sen kotiinsa. Hänen rinnalleen pantiin toinen paperimarkka ja heillä saatiin yksi litra maitoa . . .

Tätä ei paperimarkka enää jaksanut käsittää. Muutama kuukausi sitten annettiin hänestä yksin kaksi litraa. Nyt heitä oli kaksi, ja köyhä poika sentään sai vain yhden ainoan litran!

— Oliko hän siis sittenkin niin arvonsa menettänyt, viheliäinen vanhus? —

Vielä samana päivänä sai paperimarkka sattumalta tietää, että hän oli jälleen Helsingissä, samassa loiston ja kauneuden keskuksessa, josta hän vuosi takaperin oli lähtenyt liikkeelle. Mutta miten väsynyt, raihnas ja likainen ja — miten *arvoton* hän nyt oli!

Kovasti oli häntä kohdeltu.

Paperimarkka kierteli vielä ja joutui taas köyhälle koulutytölle.

— Liisteröi minut kuluneen kirjasi kanteen — oli hänen viimeinen sydäimestä pusertunut rukouksensa . . . siitä sydäimestä, jonka keskellä kerran oli kaunis kukka, mutta nyt reikä . . .

Vaan tytön mielestä raha oli liian arvokas liisteripaperiksi. Sillähän sai vielä jos jotakin!

Paperimarkka ei osannut enää ajatella muuta kuin mennyttä elämäänsä. Hän oli lähtenyt puhtaana ja iloisena maailmalle ja palasi pahoin liattuna, rikki-*revittynä* ja väsyneenä.

Ties, mihin vielä pitikin mennä. — — —

Paperimarkan satu on ihmislapsen elämäntarina.

— Katsohan, pieni ystäväni, kuinka iloisena ja puhtaana sinä lähdet kotoasi maailmaan! Niin on sinunkin sydämesi keskellä kukkanen, ja sinä olet määrätty lunastettavaksi enemmän kuin kullan arvosta.

Paperimarkan tavoin joudut sinä tekemisiin sekä hyvän että pahan kanssa: sinun tiellesi tulee sekä puhdas, että likainen. Paperimarkka ei voinut välttää kohtaloaan. Sinulla on valta tehdä se. Sinun ei *tarvitse* joutua likaisiin käsiin, ellet itse niin tahdo!

Ja miksipä sinä niin tahtoisit? Miksipä sinä tur-

melisit kauneutesi: puhtaan nuoruutesi, ja ennen aikojaan suruusi särkyneenä, elämänarvosi kadottaneena, alkaisit väsymystä valitellen pyrkiä lepoon?

Paperimarkan tulevaisuus oli määräämätön. Sinun elämällesi on asetettu määrä. Sinä olet lähtenyt Jumalan luota ja Hänen luokseen tulee sinun takaisin pyrkiä.

Oletpa missä tahansa, muista aina, että sinun suurin tehtäväsi on säilyttää elämäsi ensi kauneus: *Sielusi puhtaus!*





Köyhän suutarin ihmetyö.

Noin kolmesataa vuotta sitten eleli kalarikkaan Kallaveden rannalla suutari, jolla ei ollut muuta omaisuutta, kuin pieni mökkipahanen, sen seinävierellä puolensadan neliömetrin suuruinen perunamaakaistale ja mökissä suutarille rakas ja hyvä emäntä sekä muutamia tarpeellisimpia talouskaluja. Näiden joukossa oli tietysti ensimmäisenä suutarin pikkuruikkunen työpöytä, sen päällä naskalit, neulat ja muut kampeet ja jalkaparin juuressa kymmenkunta erinomaista lestiä.

Ne olivat palvelleet suutaria uskollisesti parikymmentä vuotta. Kukin niistä oli osaltaan kulunut ja alkanut ranistua. Suutari itsekin oli käynyt kumara-harteiseksi, sillä sitkeä työpöydän ääressä istuminen ei ole mikään helppo asia.

Emäntä oli usein päivitellyt tuota miehensä alituista uurastamista, mutta mikäpäsiinä auttoil

Puute ja köyhyys puristi, ja niin sai suutaripoloinen punoa pikilankaa ja taputella lestinkylkeä päivän toisensa perään vuodesta vuoteen.

Emäntä askaroi omalla tavallaan kotimökin puutteen poistamiseksi. Hän hankki kylältä kehruita ja kävi hyväin naapurien pyykinpesuilla. Tuntui toisinaan kummalliselta kuulostaa maantietä ohi kulkiessaan, kuinka mökin seinien sisältä kuului emännän rugin surrutus ja suutarin vasaran pauke. Mutta miellyttävää oli katsoa mökin sisustaa. Kaikki oli siistiä, ja työnilo loisti sekä isännän että emännän silmistä.

Sattuipa sitten erään sodan jälkeisenä kesänä, että pitäjän hovin herran työsaappaat kuuluivat ikälopuiksi ja hän tarvitsi uudet. Alkoi hän siinä ajatella, mistäpä saisi uudet entisten veroiset.

Köyhän suutarin työtaidosta oli hän kuullut paljonkin puhuttavan, mutta kun hänellä oli ollut oma suutarinsa, ei hänellä ollut asiaa köyhän suutarin luo. Toisekseen oli hän aina ollut sitä mieltä, että ihmisten puheet kehuivat liiaksi tuota köyhää »Kallaveden suutaria».

Hovin suutari oli saanut sodassa surmansa, ja niin veti nyt herran tie köyhän suutarin mökille.

Hän valjastutti silkinkarvaiset hevosensa vaunujensa eteen ja ajaa karahutti kuskinsa kera tuon paljon puhutun suutarin puheille.

Rikkaan ja ylhäisen vieraan nähdessään leiskahtivat mökin asujamet istuimiltaan ja hyppäsivät vierasta vastaan.

Kumarrellen ja penkkejä pyyhkien pyydettiin vieras istumaan.

— Sinähän kuulut olevan hyvä suutari — sanoi hoviherroille maire suupielessään ja tarkasteli ohipäättä salaa suutarin työkaluja.

— No eihän tässä nyt mitään niin erinomaisia olla, mutta tavalliset tarpeet kyllä täytetään — vastasi verkalleen suutari ja oikaisi köyryistä selkäänsä.

— Kyllä se on itselleen piispallekin laittanut kalastuslapikkaat, ehätti emäntä sanomaan.

— Tahdon koettaa — mietti herra ja puhkesi puheisiin:

— Kuulepas, sinä suutari kulta! Olen päättänyt teettää sinulla kengät, ja jos ne tulevat mieleiseni, niin maksan ruhtinaallisella mitalla, mutta sen sanon myös kohta, etten rötöstyötä suvaitse. Jos kengät tulevat keipaamattomat, niin saat ikipäiviksi lyödä lestisi nurkkaan ja mökkisikin revitytän kappaleiksi rangaistukseksi siitä, että olet antanut itseäsi maineen kehua. —

Suutari säikähti ensin perin pahoin, mutta suostui kuitenkin kauppaan. Hän otti monet mitä tärkeimmät mitat hyvän herran jaloista.

Selitettyään vielä suutarille, minkälaiset mistäkin kohden kengät oli olevat ja luvattuaan huomenna huvikseen itse ajaa nahkoja tuomaan läksi hän kuskinsa kera sellaisella vauhdilla, että tomu kiertyi ruuvina pitkin maantietä heidän jälkeensä.

— Jopa taisit, rakas ukkoseni, nyt tehdä viivoituksen kaupan! — alkoi emäntä päivitellä heti vieraiden mentyä.

— Hm — tuota — älähän kullannuruseni tuossa vielä huoliisi huku — lohdutteli suutari vaimoaan

ja silitti tämän kättä niin lämpimästi kuin ikinä osasi.

Mutta iltaan mennessä sairastui suutari, että oli heittäytyminen änkyyn pitkäksensä.

Hän oli miettinyt työtä, johon oli sitoutunut, päänsä puhki ja ympäri ja saanut siitä päänvaivasta ankaran aivoporotuksen.

Kun hoviherra seuraavana päivänä ajaa karahutti suutarin mökille, eivät sen asukkaat leiskahtaneetkaan häntä vastaan. Hän tapasi suutarin pitkänään vuoteella ja vaimon tämän vierellä itkemässä.

— Ukko taitaa kuolla — nyyhkytti emäntä selityksenä herran kyselyyn.

Silloin teki rikas, ylpeä hoviherra tekosen, mitä hän ei elämässään ollut tehnyt.

Hän kumartui sairaan suutarin puoleen, painoi korvansa sen laihaa rintaa vasten ja kuunteli tarkasti. Kädellään, jossa välkkyivät paksut kultasormukset, tunnusteli hän sairaan valtimoa.

— Ei tämä suutari vielä kuole — lohdutti nyt herra voitonvarmalla äänellä surevaa emäntää.

Emäntä kiitteli. Ja kun herra läksi paluulleen, ei hän ajaa karahuttakaan kuin hiljaa, vaan hiljaa ja hellävaroen, ettei rattaiden jyrinä häiritsisi sairasta köyhää suutaria.

Seuraavana päivänä oli suutari jo jalkeilla ja ryhtyi tulisella kiireellä rikkaan herran kenkiä valmistamaan. Hän vuoli ja vuoli, naputteli, koetteli ja kohenteli, liotti ja lauhdutti nahkoja, jotta niiden oli pakko painua, miten hän milloinkin halusi.

Rotevat roimasaappaat »hyvälle herralle« alkoivat valmistua kuin taikoja tehden. Ja taisipa se köyhä suutariparka taikoja tehdäkin, sillä tuon tuostakin liikkui hiljaa hänen huulensa ja suu vetäytyi naurunkareeseen kun hän pisti pikilankaa ja naputti vasaralla anturan kuvetta.

Köyhä suutari käytti tämän työn suorittamiseen enemmän aikaa kuin yhteenkään toiseen työhön koko elämänsä varrella. Hän suoritti harkiten pikilangan jok'ainoan pistoksen, ja sen kerran, minkä hän vasaralla nahkaa napahutti, oli hänellä mielessä herran armoton uhkaus.

Köyhän suutarin koko sydän oli työssä mukana. Vaan hyväpä siitä työstä tulikin. Sillä kun hoviherra seuraavalla viikolla tuli saappaitaan noutamaan, ei hän etsimälläkään löytänyt niistä mitään virhettä.

— Hyviltähän nämä ainakin näyttävät, vaan senpä sitten tietnee kun niitä jonkun a kaa pitelen — sanoi hän suutarin työtä tarkastellen. Ei hän vielä arvannut, minkä ihmetyön oli köyhä suutari suorittanut.

Suutari emäntineen salavihkaa seuraili herran ajatuksia arvostellen, että taisi se sittenkin tällä kertaa jäädä heidän mökkinsä paikoilleen ja suutari saada pitää viran maineensa mukaisen.

— En minä näistä nyt löydä mitään moitteen varaa, vaan jos sitä perästä päin ilmaantuu, niin annan siitä kyllä sinulle tuntevan tiedon — sanoi hän ja antoi suutarille satamarkkasen työpalkaksi.

Sitten hän ajaa karahutti pois.

Köyhä suutari alkoi jälleen taputella talonpoikain kenkiä.

Kesä meni menoaan eikä Kallaveden suutari saanut kuulla mitään pitäjän rikkaasta hoviherrasta.

Mutta eräänä perjantaina Mikkelinpäivän alla alkoi suutarin mökille kuulua kankaalta kummallista kärrinpyöräin jyrinää. Suutari siristi silmiään ja sai nähdä, että parit vankkurit ajaa koluuttivat hänen ovensa eteen. Kummastakin niistä hyppäsi mies mökin pihamaalle.

— Tulimme sinua noutamaan — ilmoittivat miehet suutarin ja tämän emännän ihmettelyyn.

— Herran on käsky, että sinun on heti paikalla muuttaminen mökistäsi, ja tämän rämän revimme maan tasalle — virkkoi toinen.

— Minne te sitten minut viette? — soperteli suutari perin pahoin peloissaan.

— Kartanoon, kuulemaan herramme tuomiota. Olet ollut koko heittiö herran kenkiä valmistaessasi, ja palkinnotta hän ei myöskään sinua jätä.

— Niin, meidän herramme ei milloinkaan syö saansa — vakuutteli taas toinen.

Suutari laittautui matkaan sydän tuskasta halkeamaisillaan. Miehet asettivat rattaille mökin vähäiset kalut, ja keikahuttivat sinne laatikonkin, johon suutari itkuaan pidätellen oli asettanut työkalunsa hyvään järjestykseen. Jälkimäisen hevosen perään sidottiin mökin ainut lehmä, jonka rinnalla sai suutari emäntineen astella. Miehet ajoivat hevosia.

— Sano nyt, miesparka, viimeiset hellät jäähyväiset mökkitönöllesi, sillä tähän et enää ikinä tule. Huomenna tämä hajotetaan kankaan tasalle — ilkkuivat miehet suutarille.

Suutari teki työtä käskettyä. Sydän rinnassa tun-

tui ihan kääntyvän syrjälleen, niin vaikealta otti ero rakkaasta kotimökistä, jossa oli niin paljon iloa jos tuskaakin tuntenut.

— Kyllä ovat armottomia rikkaat ja ylhäiset, ja vielä saattavat noin ilkkua, kun köyhältä katon pään päältä repivät — huokaili emäntä.

Tultiin siitä vihdoin viimein väsyksiin asti astuttua hoviin.

Kohta kutsutti herra suutarin puheilleen.

— Tiedätkö, mieskulta, mitä sinä oletkaan minulle tehnyt? -- kysäisi hoviherra heti kun suutari astui ovesta sisälle.

— Voi armollinen hyvä herra, parastani minä tein — vakuutteli suutari.

— Ihmetyön sinä olet tehnyt. Ja minä olen päättänyt nyt revityttää mökkisi. Näet siitä, että minä olen mies, joka pysyy sanassaan. —

— Hyväthän minä saappaat koetin tehdä, mutta mistä niihin sitten lieneekin vika tullut. Vaan eiköhän armollinen herra sentään suone minun pitää suutaritointani, sillä sitä ilman en osaa elää — rukoili köyhä suutari niin kauniisti kuin osasi.

— Kuulehan mieskulta — alkoi nyt hoviherra selitellä. — Sinä olet tehnyt ihmetyön: valmistamasi saappaat ovat onnenkengät, sellaiset, että siitä lähtien, kun olen niitä jalassani pitänyt, ovat kaikki yritykseni tuottaneet minulle siunausta. Sanopas sinä suoraan, mistä sinä saappaisiin sellaiset tai'at sait? —

— Jos niihin taikoja lienee tullut, niin lienee se johtunut siitä, että minä työtä tehdessäni ajattelin alituisen hyvää ja armollista herraani. Ajattelin,

että jos työni luonnistuu, niin herrani kyllä sen ruhtinaallisesti palkitsee. —

— No siinä tarkoituksessa sinut tänne haetinkin. Minä tarvitsen hyvää ja maltillista miestä suutaroi-
maan kenkiä hovilleni ja sen työväelle. Sinä saat
mökin tästä maaltani, ja siellä ei sinulta pidä mitään
puuttuman. Oletko tyytyväinen? —

Olihan suutari liiankin tyytyväinen tällaiseen on-
nenpotkaukseen.

Hän kiitteli ja laittausi kulettamaan kalujaan
uuteen kotiinsa.

— Jos minä lienen tehnyt ihmetyön, niin vielä
suuremman se herra teki — ajatteli suutari astelles-
saan hiekotettua hovintietä mökilleen päin.

Hänestä tuli hovisuutari, jolta ei puuttunut leipää
eikä lämmintä. Ja niin oli hän iloinen ja onnellinen
kuin kuningas, joka on nähnyt valtakuntansa nou-
sevan sodan ja hävityksen jaloista rauhan ja menes-
tyksen turviin.





Hiidenvuoren kummitus.

Vanha tätini kertoi Kullan Murulle kummallisen tarinan Hiitolan Hiidenvuoresta.

Oli kerran ollut Hiitolassa upporikas kauppias Pösö. Tällä oli ollut varakas talo ja mittaamattomat maa-alat. »Kolmen pitäjän keisariksi» häntä kansan keskuudessa nimitettiin juuri noiden rikkauksiensa takia. Työväkeäkin oli hänellä niin paljon, että kun kesäkiireiden aikana katseli pelloille,

joilla tuo joukko hyöri ja pyöri, oli kuin olisi kokonainen sotaväen osasto ollut liikkeellä.

Eräänä kesänä oli sitten tämän äveriään Pösön satalukuisesta karjasta alkanut kadota paraimpia lypsylehmiä. Pösö oli pannut paraat voimansa liikkeelle saadakseen selville, mihinkä hänen lehmänsä joutuivat, mutta yritys oli turhaa.

Sellainen totuus kuitenkin kävi ilmi, että, minkä kerran karja kävi tilusten pohjoispäässä olevain vaarain kupeilla, niin silloin aina oli joku nupopäistä jäänyt teille tietämättömille. Ja sitten ahkeran etsimisen jälkeen seuraavana kesänä oli samaisten vuorten rotkoista löydetty lehmäin luita. Keksittiinpä korkeimman vuoren kallionielussa luolakin, joka näytti avautuvan suoraan maan alle. Tälle luolalle oli sitten annettu nimeksi Hiidenlinna ja koko vuori oli ristitty Hiidenvuoreksi.

Oli toden totta, että luolassa asui itse Hiisi, joka apureineen jahtaili Pösön lehmiä ja kuletti ne linnaansa, jossa ne sitten pisteli poskeensa ja nakkeli jällelle jääneet luut pitkin vuoren rinnettä.

Tämän seikan selville saatuaan Pösö oli kerran komentanut työväkensä Hiidenlinnaa hajottamaan. — Tottahan tuollaisen joukon täytyi jaksaa hallita yksi hiisi — oli Pösö arvellut.

Työväki oli mennyt paraine ampuma- y. m. aseineen. Kalliot oli aiottu ampua ilmaan ja koko vuori repiä alas, ellei muu olisi auttanut. Mutta mitenkäs olikaan käynyt? Ampujista uskaliaimman oli Hiisi siepannut suihin ja puristanut rautaisella kädellään vuorta niin kovasti, että kallioihin asetettuja ruutiammuksia ei oltu saatu laukeamaan.

Hiidenvuori oli jäänyt paikoilleen, ja tämän jälkeen oli joka-ainoana kesäyönä keksitty punaisen kummituksen kävelevän kartanon vehnäpeltoja pitkin ja heiluttelevan kädessään leveäteräistä kirvestä.

Oli alkanut kiertää juttu, että Hiisi oli päättänyt kostaa asuntonsa uhkarohkean häiritsemisen.

Tähän päivään mennessä ei Hiitolan Hiisi ole kuitenkaan vielä mitään erikoista kostotyötä tehnyt, mutta koko seudun rahvaan se oli saattanut suuren pelon valtaan, sillä se kuuluu yhtenä näyttäytyvän.

Murun mielestä tämä Hiitolan Hiidenvuoren kummitus oli nähtävä, ja tätä katsomassahan meidän sopi mukavasti paluumatkallamme pistäytyä.

Oltiin juuri rukiinleikkuuajoissa kun me osuimme Hiitolaan ja läksimme asemalta suoraan seudun pari rotevinta miestä muassamme kummitusvuoren luo.

Matkalla kertoivat miehet vielä sellaista, mitä tätini ei ollut ehkä tiennyt tai oli sitten jättänyt meille virkkamatta. Ehkä he tahtoivat meidät peloitella?

Muru päätti puolestaan olla rohkea kuin muinoinen Martti Kitunen, muutenkos hän olisi ollutkaan jännittäväin seikkailujen ja sankarisatujen poika!

Valitsimme vuorenrinteellä mukavan tähystyspaikan ja teimme tulen, jonka äärellä istuen odotelimme sydänyön tuloa. Pihisten ja paukkuen paloivat tervaskannot, joita Muru hikipäin oli vieritelletty vuoren rinteeltä. Alkuyöstä soitteli metsä hiljaista, puolisorullista unilauluaan, kuin nukutellen luontoa kesäyön lumoihin, mutta yösydäntä lähetessä sekin lakkasi, joten koko ympäristömme tuntui tyhjältä ja kuolleen hiljaiselta kuin hautausmaan helma,

Näin me istuimme ja odotimme Hiidenvuoren kummituksen tuloa.

Tähdet paloivat taivaalla, ja joskus näkyi niistä jokunen lähtevän lentämään alas tuolta ylhäältä pyöräyttävän avaruuden läpi särkyäkseen tämän ihmeitten maan kallioperää vasten.

— Hyvä iltaa! — kuului yht'äkkiä ääni selkämme takaa. Katsahdimme jokainen ääntä kohden, sillä miehet vakuuttivat sen tulleen Pösön suusta.

Mutta eipäs siinä näkynytkään Pösöä eikä ketään.

— Kummitus! suhahti Muru.

— Joutavia! — murahti hänelle vastaan toinen miehistä karkealla äänellään.

— Vai joutavia — kimahti ääni äsköiseltä suunnalta. — Vai et, kehveli, ota uskoaksesi, että minä se todella tässä liikun! —

Samassa lyötiin nuotiomme tuli sammuksiin kuin suurella rukkasella. Isku oli niin voimakas, että kekäleet sinkoilivat hujan hajan.

Tulen paikalla meidän keskellämme seiso i Hiisi ilmielävänä.

Tämä ilmestys oli niin äkkiarvaamaton, että säikähdyksen lumoamina hyppäsimme paikoiltamme ja aloimme pötkiä pakosalalle.

— Ohoh, jänishousut — huusi Hiisi peräämme, ja kohta tunsimme niskoissamme hänen kylmän kouransa kosketukset. Emme päässeet edemmäs; olimme Hiiden kahleissa.

— Tätä tietä, virkkoi hän meille, lähtien astelemaan edellämme ja vieden meidät muassaan,

Jouduimme Hiidenlinnan ovelle.

— Kuka uskaltaa ensimmäisenä? kysyi Hiisi meihin kääntyen ja nauroi vahingoniloisesti.

Minusta tuntui kuin olisin seisonut kuoleman kidan edessä ja aavistukseni sanoi, ettei meillä yhdelläkään ollut uskallusta laskeutua luolaan.

Mutta mitäpä kuulinkaan?

Muru oli solahuttanut kädet housuntaskuihin, seisoi hajasäärin Hiiden edessä ja virkkoi tyynesti kuin Sven Dufva:

— Kultasetä, rakas Hiisi, salli minun lähteä linnaasi vieraisille! —

Ja ennenkuin ehdin sanaakaan virkkaa oli Muru jo luolassa ja Hiisi hävinnyt näkyvistämme.

— Ikipäivikseen se poika meni — kuulin toisen seuralaisistani surullisesti päättään nyökytellen sanovan.

En jaksanut ajatella mitään; katsoin vain silmää räpäyttämättä vuoren onkaloon, johon rakas ystäväni Hiiden ajamana oli joutunut.

— Tule takaisin, rakas Kullan Muru, joudu pian, Muru kulta! huusin minä hiljaa sydämeistäni hänen peräänsä. Mutta poikaa ei vain kuulunut.

— Oh veikkonen, Hiiden linna on suuri ja jos Hiisi ei lähde saattajaksi, ei poika ikinä omin voimin ulos osaa — kuulin kumean äänen maan sisältä jalkaini alta.

Pitkän ajan perästä juoksi vuoren vartta kaunis neitonen kuin yöuniensa keskeltä karanneena ja soitti hätäkelloa: | 150

— Pösön kartanossa on tulipalo, juoskaa joutuin sammuttamaan! —

Miehet läksivät kuin henkensä hädässä. Mutta

minä en voinut heitä seurata, minun täytyi saada takaisin Muru, joko sitten elävänä tai hengetönnä.

Tuossa tuokiossa tärähti vuori ja Hiisi nousi valkeana aaveena luolasta.

— Sinähän venkale olet, kun et riennä hätäisen avuksi! — karjaisi aave kuin ijankaikkisuuden peikko.

— Muru, minun täytyy saada Muru takaisin! sammasin hädässäni.

— Hänestä sinä välitä viisi! Niin rohkea poika suoriutuu aina omin neuvoineen seikkailuistaan. —

Vasta aamun sarastaessa oli Muru kömpinyt luolasta. Minä en hänen nousuaan nähnyt, sillä pakon voima oli minutkin ajanut kartanoon, kun palotorvi oli lakkaamatta soittanut hätähuutoaan.

Pösön riihi oli palanut täysine uudisahoksineen, mutta rakennus oli saatu varjelluksi.

Hiitolan hiisi taisi sinä yönä suorittaa kostotyönsä?

Ihmiset kyllä kuiskailivat, että se oli kohtalon rangaistus, koska Pösö oli kiskonut torppareiltaan laittomasti verojyviä, mutta en minä sitä kuiskuttelua usko.

Kyselyyni, mitä Muru oli nähnyt Hiidenvuoren linnassa ja mikä ajatus hänellä oli tuosta kummituksesta, ei hän vastannut muuta kuin nauraen siveli sileää leukaansa ja silmää iskien sohahti:

— Setä kulta, kyllä se oli sellainen ihme, etten ilmoisna ikinä ole nähnyt kummempaa! Kirjassasi et siitä saa kertoa, mutta joskus kahden kesken saat kuulla. —

Minun täytyy siis sanoa, että tämän ihmearvoituksen avain on teidän otettava Murulta itseltään,

Tai jos olette yhtä rohkeita poikia kuin Kullan Muru,
niin käykää omin silmin katsomassa.

Siellä se on Hiitolassa, se Hiidenvuori, ja vielä tänä
päivänäkin kuuluu sen kummitus linnansa lähety-
villä liikkuvan.





Haltijain lahja.

Koko pitkän syyslukukauden oli pikku Erkki tehnyt työtä siinä uskossa, että hyvä haltia tuo hänelle joululahjan. Millaisen, siitä hän ei ollut huolehtinut, sillä oli sanottu, että haltijat aina itse paraiten tietävät määrätä lahjansa. Eikä sillä Erkin mielestä suinkaan ollut väliä, mikä se oli, sillä sen hän kuitenkin tiesi, että se joka tapauksessa oli niin arvokas, että se voi auttaa ensimmäisestä suurimmasta hädästä.

Mutta vaikkei Erkki ollut toivomustaan ilmaissut edes äidilleenkään, oli hän hartaasti ajatellut haltian lähettävän hänen kotiinsa, Suomelan torppaan, hyvän astian maitoa, sillä sitä kuitenkin kipeimmin tarvittiin.

Erkki oli sen nähnyt itse ja myös kuullut äidin sanovan, että heidän täytyi tyytyä niukkaan ruokaan. Usein oli äiti tuonut pöydälle vain perunavadin kuivan leipäkannikan viereen ja puolituopil-

lista kaljaa ja hyvin usein sitä tehdessään raskaasti huoannut. Ja kun hän, Erkki, tuli iltasin väsyneenä koulusta, oli äiti kiirehtinyt silittämään hänen päätänsä ja sanonut:

— Sinä tarvitsisit, lapsikulta, taas voimakasta ruokaa, mutta syöhän nyt tätäkin, mitä olen tällä kertaa saanut. — Ehkäpä Jumala antaa vielä senkin ajan tulla, että saat maitotilkan leipäsi kostukkeeksi. —

Mutta Erkki ei niinkään huolehtinut itsestään, vaan enemmän isän tähden, joka teki kovaa työtä tukkimetsässä.

Hän oli käynyt joskus lupapäivänä siellä ja nähnyt, miten suuret puut kaatua rysähtelivät kirveitten iskuista. Ja kun sitten miehet rupesivat ruualle, sai Erkki nähdä, miten muut viiltelivät voita leivälleen veitsenterän täydeltä ja lohkaisivat väliin kimpaleen sianlihaa eväsrepustaan... Isä vain istui erillään ja söi kuivaa leipäänsä, jossa pieni nokare voita oli kuin mielen hyvikkeenä.

Se oli sirunen siitä palasta, jonka äiti kehrullaan oli kartanosta saanut.

Näin oli Erkin omain koulueväittenkin laita. Toiset lapset pureskelivät voipiirakoita tai kalakukkoja ja ryypiskelivät maitoa pienistä pulloistaan... Erkki vain särpimenä ajatteli, että »jahkapa joulujoutuu, niin...«

Näin oli syyslukukausi kulunut melkein lopulleen. Oli sataa suhuuttanut lunta niin, että useat paikat olivat aidan selkiä myöten kinosten alla. Isän oli täytynyt keskeyttää sen takia metsätyöt, ja nyt siis oltiin melkein yksistään äidin ansion varassa.

Sellaisessa menossa kasvoi Erkin joululahjan odottamisentoivo.

— Ah, kunpa joulu olisi jo huomenna! — oli hän eräänä aamuna ajatellut koulukirjoja pussiin työn- täessään ja kotimökiltä koululle vievälle metsätielle painuessaan.

Mutta sinä iltana tuli Erkki itkusta punettunein silmin koulusta kotiin.

Oli sattunut sellaista, mitä hän ei tahtonut jaksaa kestää . . . Hänen pieneen sydämeensä oli mennyt elämän murheen pistävä piikki.

Hän oli kolmannella vuosiosastolla. Siellä oli hän maantieteessä joutunut kertomaan sisä-Afrikan nee- kerheimosta, ja tullut vahingossa lausuneeksi niiden juovan maitoakin pyhäpäivinä, . . . lehmän maitoa.

— Maitoa olet koko mies! — oli opettaja ärjäh- tänyt. Koko luokka oli räjähtänyt nauramaan, ja Erkki itse oli siinä häpeässään säikähtäen pyörtynyt.

Sen kertoi Erkki itkien äidilleen, ja äiti ei voinut muuta kuin panna kätensä hänen päänsä päälle . . .

*

Joululoma tuli niinkuin ennenkin. Erkki sai hyvän todistuksen koulusta, juoksi iloisin mielin kotiin ja alkoi valmisteleida kirves olalla metsään joulukuusen hakuun.

— Mitäpäsinä sillä näin tiukkana aikana — koki isä estellä. — Emmehän voi kuitenkaan hankkia siihen edes kynttilöitä. —

Erkki purskahti nauramaan, sillä hänellä oli isälle suuri salaisuus. Ja pistäen pienen kätensä taskuunsa vetäisi hän sieltä kolme kynttilänpätkää.

— Opettaja antoi nämä — joululahjaksi, sanoi Erkki.

— No, olipa se hyvä alku. Hae sitten se joulu-kuusi, naurahti isä.

Ja Erkki meni...

— — —

Nämä muutamat päivät tuntuivat Erkistä ihmeen pitkiltä.

Tuli kuitenkin vihdoin jouluaatto ja se hämärtyi hiljaa illaksi. Ilma alkoi kiristyä pakkaseksi. Tähdet kiiluivat kuin tuliset silmät yön läpi ja katselivat Suomelan torpan pienistä jääpeitteisistä ikkunaruuduista nähdäkseen, mitä siellä sisällä tapahtui.

Vihdoin pitkään odotukseensa väsyneenä näkivät ne isän istuutuvan pöydän päähän, äidin toisella pöydän kulmalla ja pikku Erkin pistämässä tulta viimeiseen kynttiläänsä.

Tämä hetki tuntui Erkistä elämän merkillisimmältä. Valoa tuli tulvanaan kolmesta kynttilästä, niin että Erkistä näytti kotimökkinsä tällä kertaa kauniimmalta kuin koulun luokka, vaikka siinä olikin palanut monta kymmentä joulutulta.

Mikä siinä oli niin ihmeellisen lumoavaa, sitä ei Erkki osannut selittää, mutta kaiketi johtui se siitä, että hän sai nähdä nyt pitkästä ajasta isän ja äidin niin naurusuina.

— Nythän sen pitäisi tulla, sen hyvän haltijan —, ajatteli Erkki päästyään isän rinnalle. Mutta heti jysähti pelko pienissä aivoissa:

— Ehkäpä se ei tulekaan! On eksynyt metsään, tai sitten hänet lopultakin jättänyt joululahjatta? —

Tunti kului hitaasti puoleen väliin. Isä vain katseli Erkin joulukynttilöitä ja äiti näytti salaa myhäilevän.

He tuntuivat tällä kertaa Erkistä ventovierailta ihmisiltä.

— Tiesivätkö he ehkä, että haltija oli suuttunut ja jättäytynyt tulematta? —

Mutta yht'äkkiä rapsahti eteisen ovi, lattian siltapalkki narahti pehmeässä jalan polkaisusta ja ovi rempsahti auki.

— Eläköön, haltija tuli! älähti Erkki ja ryöpsähti ovea kohti.

Ja siinä samassa muksahti iso mytty hänen syliinsä. Sen paino potkaisi Erkin selälleen lattialle. Isä nauroi niin, että parta tutisi.

Siitä noustessaan kuuli Erkki pihalta pitkän huudon.

— Yyyy — — — am—muuu! —

— Mikä se oli, isä? sopersi Erkki säikähtäneenä.

— Ehkäpä hyvä haltijasi, joka toi sinulle joululahjan. —

— Onko sillä sellainen torvi, jolla se soittaa? —

— Kaipa kai? Mutta etkö uskaltaisi mennä sitä katsomaan? —

Miksei Erkki olisi uskaltanut mennä näkemään siunattua jouluhaltijaansa, jota toivoen hän oli kolme kuukautta marssittanut aakkosia vihkoon ja voimistellut historian vuosilukujen kanssa!

Ja Erkki sai nähdä ihmeitten ihmeen.

Saunan salvamessa seisoι nuoranpätkän päällä mulipää punikki häntä vastaan ystävällisesti ynisten. Erkki pisti kätensä sen sieramien eteen, ja se tervehti odottajaansa pitkän karkean kielensä nuolaisulla.

— Isä, isä, kenenkä se on?

— Se on meidän, sinun. Haltija on sen sinulle tuonut. —

— Mistä, miten, isä? —

— Sen saat sitten joskus toisten tietää. Joudu nyt tupaan, jottet vilustu. Siellähän palavat lahjotetut jouluvalosi ja haltijan sylipaketti köllöttää lattialla. Lienee sisällä turkki tai hyvät huopakengät. —

Maata mennessään siunasi Erkki hartaassa rukouksessaan hyvää haltijaansa, joka oli tuonut hänen kotiinsa tällaisen jouluonnen, ja hän päätti päälliksi tästälähin olla koulunsa ahkerin poika.





Pienen lapsen salaisuus.

Pikku Ilmari oli huomannut äidin tänä vuonna entistä enemmän murehtivan. Hän oli usein salaa miettinyt syytäkin siihen, mutta mitään sellaista ei hän ollut ajatuksistaan löytänyt. Jo kerran oli hän äidiltä itseltäänkin sitä kysynyt, mutta äiti oli vain vältellen vastannut, ettei hänellä mitään erityistä surun syytä ollut.

Kuitenkin oli Ilmari silloinkin ollut huomaavinaan

äidin kääntävän katseensa muuanne, ja kun hän oli laskeutunut äidin polvilta lattialle, oli hän nähnyt oman pienen kätensä päällä suuren kyynleen.

— Noin suuri kyynel! Se ei ollut kenenkään muun kuin äidin! Äiti oli siis tälläkin kertaa itkenyt, ja ehkäpä hänen tähtensä? Hän vaan ei ollut sitä huomannut, sillä hänen päänsä oli ollut äidin rintaan painettuna. —

Tällainen ajatus ihan poltti Ilmaria... Äidin suuri kyynel hänen pienellä kädellään!

Ja hädässään juoksi Ilmari äidin kamariin, vetäsi oven perässään kiinni ja paneusi polvilleen äidin sängyn viereen.

— Hyvä Jumala! Anna anteeksi minulle, jos äidin pitää itkeä minun tähteni! Opetä minua olemaan sellainen lapsi, kuin äiti toivoisi minun olevan. —

Niin hän nöyrästi rukoili.

Ilmari oli kymmenvuotias herkkäsydäminen lapsi. Hän oli samanlainen kuin kaikki muutkin hyvät lapset, jotka osaavat olla huolissaan oman tottelemattomuutensa takia ja murehtivat nähdessään äitinsä murheellisena.

Siitä syystä osasi Ilmari nytkin surra. Häneen ihan koski, että äidin silmästä oli pudonnut suuri, polttava kyynel.

Jospa se vierähti äidin sydäimestä asti ja jos se tuli hänen tähtensä?...

Ilmarin sydämessä syntyi kysymyksiä toinen toisensa perään.

Hän muisteli mennyttä aikaa.

Kerran hän oli mennyt kylään äidin tietämättä... Kesällä oli hän aikonut heittää kivellä pääskystä,

joka laulaa liverteli aidan seipäässä . . . Kaksi kertaa oli jäänyt kukkapenger kastelematta. — Silloinkin oli äiti itkenyt. — Kerran oli hän unohtanut lukea ehtoorukouksensa . . . Kerran oli hän juossut ruokapöytään ja tarttunut leipään siunaamatta . . .

— Hyvä Jumala! Hän oli ollut näin paha; eiköpä äidillä ollutkin liiaksi syytä itkeä hänen tähtensä? —

Nyt itki Ilmari itsekin niin sydämestään, että kyynelleet valuivat virtanaan kuin sadepisarat. .

Hänellä ei ollut veljeä eikä sisarta, mutta naapurissa, tuolla pellon takana, oli hänellä hyviä ystäviä, melkein hänen ikäisensä Erkki ja Ellu. Hänen täytyi päästä nyt heidän luokseen. Hänen surunsa oli niin suuri, että hänen täytyi uskoa se muille — sillä lapsetkin näes joskus tietävät, että toisen ihmisen osanotto keventää surun.

Äiti antoi luvan ja Ilmari meni.

Siellä naapurissa pidettiin salainen neuvottelu, jota ei kuullut kukaan muu kuin he kolme ja Jumala, joka oli heidän keskellään. Ja ennenkuin erottiin, päätettiin, ettei kukaan saisi salaisuutta ilmaista ennen aikojaan.

Mutta kun Ilmari palasi kotiin, pani äiti merkille, että Ilmari katseli häntä tänään tavallista tarkemmin ja ikään kuin tahallaan piti äitiä silmällä.

Äidistä kävi myöskin merkilliseksi se, että Ilmarille tuli tästä lähin asiaa joka päivä naapuriin ystäviensä luokse.

Hän kysyi jo syytäkin, sillä onhan välttämätöntä äidin tietää, mitä hänen lapsensa tekee toisten lasten parissa. Mutta Ilmari pyysi kiltisti, ettei äiti sitä haluaisi välttämättä ottaa selville, sillä siihen tietoon

liittyi hänen salaisuutensa. Vielä vakuutti hän, että äiti saisi olla ihan levollinen hänen tähtensä, ja että äiti kerran saisi kaikki selville.

Äiti tyytyikin odottamaan.

Mutta tästä lähin pani Ilmari myöskin puolestaan merkille sen, että äiti alkoi olla vähän iloisempi eikä enää itkenyt, ei ainakaan hänen nähdensä.

Äiti ei ollut kuitenkaan niin huoleton lapsensa tähden kuin Ilmari luuli. Sillä jos Ilmari olisi useana iltana osannut katsoa äitinsä sydämeen, olisi hän sieltä saanut lukea ajatuksen:

— Hyvä Jumala, opeta minua kasvattamaan pikkulastani oikealla tavalla! —

Ilmarin silmä ei kuitenkaan nähnyt niin syvälle, sillä sydämeen katsoo ainoastaan Jumalan alati valvova ja kaikkinäkevä silmä.

Joulu oli jo ovella. Ilmarille tuotti nyt joulun tulo sekä iloa että pelkoa. Iloa tuotti tieto siitä, että jouluna saisi äiti tietää hänen salaisuutensa. Pelkona oli epäily, että jos äiti olisikin jo salaisuuden perillä; olisi jollain tavalla päässyt siitä selville . . . tai: ettei sen tietäminen tuottaisikaan äidille niin suurta iloa kuin hän oli ajatellut ja että kenties äiti vielä joulun jälkeenkin itkisi — hänen tähtensä.

Näin oli Ilmarin salaisuus saanut toisenkin merkityksensä. Sen ympärille oli punoutunut joukko uusia johtolankoja, niinkuin tavallisesti hyvin usein tapahtuu pienen lapsen salaisuuteen nähden.

Ilmari pääsi salaisuudestaan vapaaksi vasta, kun joulupukki oli käynyt ja tuonut lahjansa.

Kun äiti avasi hänelle osotettua pientä nelikul-

maista käärröä juoksi Ilmari äidin kamariin ja kätkeytyi peiton alle.

Hänen sydämensä vapisi odotuksesta niin, että se oli haljeta... Tuntui ihan kuin koko vuoden tapauksista olisi muodostunut laulu, joka soi nyt hänen korviinsa... Ja jopa vilahti silmäinkin eteen jotakin... Se oli äiti, jonka poskella oli kyynel...

Tällä välin oli äiti saanut lahjansa näkyviin.

Hän piteli kädessään kuvaa, johon oli piirretty

*Aiti hyvä, älä itke nyt
jouluna. Minä lupaan
tästä lähtien joka päivä
lohduttaa sinua. Sanotko
minulle sitten surasi syys?
Pikku Ilmarisi.*

äiti. Tämän polvella istui pieni poika pidellen äitiä kaulasta. Ja alle oli Ilmarin käsialalla kirjoitettu:

Mutta äiti itki nytkin, kuitenkin ilosta, jonka pienen lapsen salaisuus oli hänelle tuottanut.

Iloissaan meni hän sitten omaan kamariinsa, kaivoi vallattomasti Ilmarin esille peiton alta, suuteli häntä ja sanoi:

— Kiitos, rakas pikku pilttiseni! Arvaan, että olet käsenyt joulupukin tuomaan minulle noin kauniin kuvan. Osaisitko itse tällä hetkellä tehdä samanlaisen?

Ilmari joutui hätään, sillä eihän hän sitä osannut. Hänen täytyi tunnustaa, että se oli naapurin Erkin piirtämä.

Mutta äiti opetti pikku Ilmarinsa tekemään samanlaisen, toivomansa kuvan.

Hän istuutui itse tuolille, painoi Ilmarin polvelensa ja kysyi sitten, eikö Ilmari jo osaisi tehdä sen, mitä kuvasta vielä puuttui.

Ilmari osasi nyt hyvinkin hyvästi.

Hän kiersi kätensä äidin kaulalle, katsoi äitiä silmiin ja avasi suunsa sekä lausui äidille kuvan alle kirjoittamansa sanat.

Valmiina oli nyt uusi kuva, sellainen joka painui äidin sydämeen.

Mutta lahjaksi saadun kuvan asetti äiti sänkynsä kohdalle seinälle.

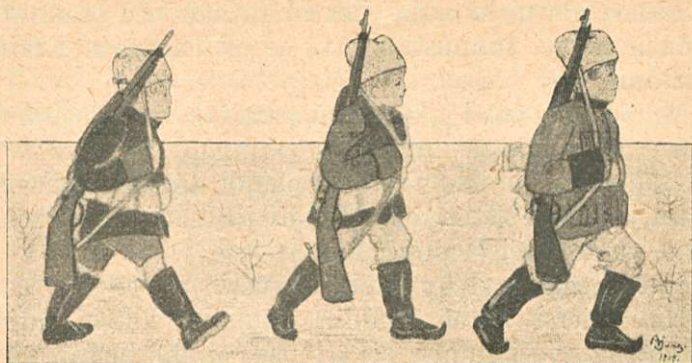
Ja usein näki Ilmari äidin katselevan siihen kauan aikaa ennen kuin hän nukkui. J aamusellakin ensimmäiseksi osuivat äidin silmät siihen.

Pienen lapsen salaisuus tuotti äidille hyvin, hyvin paljon iloa.

Rakas lapseni! Onko sinulla sellainen salaisuus, josta sinun hyvän ja hellän äitisi kannattaa iloita?

Tuo se kerran esille!





Kirjat ja kiväärit.

Kerronpa sinulle nyt surullisen, mutta samalla kauriin tarinan toissakeväsiltä sotakentiltä.

Juuri niihin aikoihin joloin Karjalan talonpojat alkoivat asettua ehkäisemään vihollisen kulkua Vuoksen virran yli, lensi sotasanoma pohjois-Karjalankin kaukaisille perukoille. Silloin siellä päättivät koulu-pojatkin lähteä taisteluun, suojellakseen isänmaataan väkivaltaisen vihollisen julmalta hävitykseltä.

Kun tieto tästä poikain rohkeasta päätöksestä joutui opettajain korviin, päättivät he estää poikien yrityksen.

— Tehän olette vielä lapsia! Liian vähäiset ovat voimanne taistelun melskeeseen. Viholliset ovat jättiläisiä, jotka seisovat sankoissa parvissa vihan-salamoita suitsuttaen. Tarvitaan siellä täydet miehen voimat! — Näin sanoivat opettajat.

— Niin; mutta me olemme Karjalan lapsia, emmekä voi seisoa syrjässä silloin kun Karjalaa uhkaa perikato! — väittivät vastaan pojat.

— Hyvät ystävät — jatkoi nyt puolestaan eräs opettajista — Taistelussahan te aina olette olleet ja täst'edeskin olette, vaikka istuttekin täällä koulupenkillä. Kirjojen parissa käyty taistelu on suurta sotaa hengen pimeitä valtoja vastaan ja kyllä siinäkin sodassa tarvitaan poikia. —

Poikien päät painuivat alas: olihan opettaja oikeassa. Kuinka moni heistä, vaikka olikin jo vuosia käynyt koulua, vielä valehteli, oli itsekäs ja tottelematon! Näiden paheiden voittamiseksi olisivat he vielä tarvinneet kouluutusta. Mutta — kuiskasi ääni sydämessä — oliko nyt kirjojen aika? Nythän paukkuivat kiväärit ympäri maan. Joka miehen oli jouduttava vastarintaan,³ sillä muuten saattoi sodan verilaine levitä tänne vielä rauhassa oleville kotinurkillekin.

— Ei, kyllä me olemme sitä mieltä, että meidän on lähteminen kirjojemme luota! — humautti poikien suusta yhtenä kuorona opettajille, jotka näyttivät odottavan ratkaisevaa sanaa.

Päivätyö oli päättynyt. Pidettiin ehtoorukoukset ja opettajat lausuivat hartaat jäähyväisensä oppilailleen.

Mutta kun opettajat seuraavana aamuna astuivat luokkaan, johtaakseen oppilaita rukouksiin, kohtasi heitä hämmästyttävä näky. Kaikki neljännen ja viidennen luokan pojat olivat poissa ja heidän kirjansa lepäsivät päälletysten kasassa luokan peränurkassa.

— Herra suokoon heille menestystä ja voimia! —
pusertui kuin yhteisestä sopimuksesta salaisena huokauksena opettajain sydäimestä.

Pohjois-Karjalan koulupoikain ryhmästä näin minä Vuoksen tulilinjalla Sakarin, Anteron ja Eeliksen. Monen päivän marssista ja pitkistä partioretkistä huolimatta näyttivät he reippailta ja iloisilta kuin ainakin urhoolliset sotaveikot. Patruunavyö oli liian väljä heille, siksi se oli täytynyt sitoa solmuun. Kiväärin perä viilsi kantapäällä, ja suuret sotamiessaappaat näyttivät tekevän tenää pienissä jaloissa. Valkean lakin alta loisti kaksi kirkasta silmää, ja poskilla helotti helmikuun kirpeän pakkasaamun puna.

— Terveeksi, nuoret soturit! huusin heille jo kaukaa, saadakseni vaihdetuksi tuon nuoren soturipolven kanssa jonkun sanan.

— Päivääl! — vastasivat he, kukin sotilaallista kunniaa tehden ja juoksivat sitten luokseni muodostaen kehän ympärilleni.

Alkoivat siinä sitten kyselyt: »oletteko pohjois-Karjalasta?» »Tunnetteko vanhempiani?» »Miten jaksaa isä, miten äitimuori?» »Pitävätkö opettajat koulua?» »Mitähän he sanovat, kun me karkasimme?» j. n. e.

Selitin heille asioita parhaani mukaan. He puolestaan kertoivat kuulumisia ja tapahtumia taistelun kulusta, joita minä ihmeissäni kuuntelin.

— Kaksi tovereistamme on jo kaatunut, kolme makaa sairashuoneella, kahdesta emme ole saaneet tietoja pitkiin aikoihin; vain me kolme olemme säilyneet ehjänä yhdessä kuin lehdet onnenapilaassa. —

Ja sitten poikien kasvot kirkastuivat, kun he melkein yhteen ääneen ehättivät lisäämään:

— Me kun jouduimme kuumimpaan tulikasteeseen erästä täkäläistä kukkulaa vallatessa, jonka ryssät olivat valkoisilta väkirysyllä ryöstäneet.

— Ette voi uskoa, miltä se tuntui! Kyllä tämä koulu oli toista kuin kirjojen ääressä oleminen! —

— Kuka sen tietää, miten tästä leikistä selviämme, mutta parasta toivomme. —

Tuskin oli Eelis saanut lauseensa lopetetuksi kun ilman täytti valtava jyrähdys. Oli kuin olisi jossain tuolla taivas revennyt kahtia ja salama pudonnut avaruuden halki, pannen jäisen maan perustuksen vapisemaan.

Pojat huomasivat, että säpsähdin. Rauhallisena selitti silloin Sakari:

— Vihollisen tykki alkaa pömmittää asemiamme. —

Ja sitten hän lisäsi tovereihinsa katsahtaen:

— Pojat, eiköhän lähdetä? —

— Hyvästi! Viekää terveisiä kotipuoleen ja sano-kaa opettajille, etteivät he olisi vihaisia kun karkasimme koulusta — selitti hätäisesti Antero. Ja Eelis lisäsi:

— Niin, kirjat ovat kirjoja silloin, kun niiden aika on, mutta nyt on kiväärien aika! —

Heidän valkeat lakkinsa enää vilahtelivat vaaran palteelta, jossa musta miespilvi näytti etenevän vihollisen asemia kohden. Katsettani tarkistaen olin vielä huomaavinani, kuinka Eelis latasi kiireellä kiväärinsä.

Niin menivät pohjois-Karjalan koulupojat isänmaansa valkoiseen armeijaan ja niin niitä meni tu-

hansittain koulujen penkeiltä siellä sekä täällä. Toiset menivät vanhempainsa, toiset opettajainsa luvalla tai niiden kera, useat oman sisäisen hätänsä pakottamina — salakädessä karkaamalla. Mutta tehtävänsä he kaikki kunnialla täyttivät.

Usealta heiltä puuttui voimaa, mutta sitä enemmän oli heissä sydämen rakkautta isänmaahan ja tämän rakkauden luomaa viisautta. Tämän viisauden tukena taas oli heille se voima, joka tuli armeijaan kovakouraisien talonpoikain mukana.

Monen sadan koulupojan kirjat olivat saaneet sanoa ijäiset jäähyväiset omistajalleen. Mutta kun toinen sukupolvi selailee näitä kirjoja, niin nousee sen sydäimestä harras kiitoksenhuokaus. Ja ehkäpä uusi historia sanoo lyhyesti ja selvästi syyn, miksikä tämän ajan koulupojat niin mielellään tahtoivat vaihtaa kirjansa kivääreihin?

Kenties sinä, nuori ystäväni, jo tiedätkin sen? Tai ehkä olet yksi heidän joukostaan?





Sata siunattua jyvää.

Pirahtipa kerran sata rukiinjyvää köyhän myllymiehen säkistä maantien laitaan. Mies ajeli ajamistaan eikä huomannut, että sata kalleista oli kadonnut.

Sattui siitä kulkemaan karjoineen paimenpoika. Pälyili maantiehen, eikö näkyisi nytkin, kuten joskus muulloin, kirkasta hopearahaa ruskealla hiekalla. Eihän siinä mitään sellaista ollut, mutta olipa sata-sen jyvää!

Hän käänteli ja katseli niitä arvelen, että maksaisiko vaivan korjata noita pieniä poloisia?

Muisti silloin mummonsa viisaan neuvon: hyvä on tavara pienikin tallessa. Jopa ne joutivat siitä pois ihmisten tallattavista!

Poika kokosi jyvät, vei kotiinsa ja kertoi mummolleen löydöstään.

— Talleta, kultalapsi jyväsesi ja ajan tullen kylvä ne multa — opasteli mummo.

Poika teki työtä käskettyä. Kasteli kylvöksensä ja odotti sataa.

Seuraavana kesänä leikkasi hän tuhat kaksisataa

täyteläistä kortta; jyvät eivät enää mahtuneet hänen avoimeen kouraansakaan.

Seuraavana kesänä korjasi hän miljoonan kaksisataatuhatta kortta, joista hän sai sata kaksikymmentä miljoonaa jyvää.

Hän talletti tarkoin jokaisen jyvän, varusti hyvin muokatun maan ja kylvi siihen jok'ainoan rakkaansa.

Kolmantena kesänä heilimoi poikasen pellossa huonosta kasvusta huolimatta 600 miljoonaa kortta, antaen 60,000,000,000 jyvää. Neljäntenä kesänä kasvoi pelto ihan kuin innoissaan ahkeralle ja säästävälliselle viljelijälle 180,000,000,000 kortta, joiden täyteläistä tähkistä varisi pojan jyvälääriin 9,000,000,000,000 kultajyväästä.

Viidentenä vuotena sai hän 18,000,000,000,000 kortta, ja oli jyvien määrä 1,800,000,000,000,000.

Tässähän alkaa olla jo yhtä monta numeroa perätysten, kuin on lemmiä hyvässä karjassa! Ehkäpä sinä haluaisit mieluummin nähdä litroissa pojan saaman sadon?

Se oli: 8 biljoonaa 357 miljoonaa 142 tuhatta 410 litraa.

Koitahan laskea, kuinka monta hehtolitraa ja montako kuormaa siitä tulee!

Tämä köyhän paimenpojan saama sato tuntunee sinusta sadulta. Se on aivan totinen tosi!

Niin paljoksi kasvaa sata jyväästä viidessä vuodessa, jos vaan *joka* vuosi *joka ainoa jyvää* otetaan talteen ja kylvös huolella hoidetaan!

Ellet sinä sitä usko, niin koeta itse! Etsi jostakin sata siunattua jyvää ja pyydä taivaan siunausta työllesi, niin saat nähdä ihmeitten ihmeen.

Vieläkö minun tarvinnee mainita, että köyhästä paimenpojasta tuli äärettömän rikas hyväsydäminen hovitilan omistaja! Sen oli aikaan saanut ahkeruus, säästäväisyys ja iloinen luottamus onnellisempaan tulevaisuuteen.

Hän oli hyvä palvelija, joka oli ollut vähässäkin uskollinen.

Tottakai sinun tahtosi on olla samanlainen?





Rikas mies, köyhä mies ja kerjäläinen.

Tulipa toissa kesänä Puutteen torppaan nälkä vieraaksi. Se kahmaisi kylmällä kädellään lapsia sydänalasta, pusersi isän sielusta pitkän tuskaisen huokauksen ja ripotteli monta kyyneltä äidin kalpeille poskille.

— Täytyy sitten tässä meidän erota. Menkää te tuolta vihreitten niittyjen halki Ylämaahan, minä kierrän tämän kolkon korpisen sammalsuon viertä Alamaihin, kuljemme kukin kerjäläisenä armoleipää anoen. — Niin neuvoili isä, kun viimeinen leipäpala oli yhdessä siunaten syöty.

Isän neuvo oli ainoa keino. Niin otti kukin säkkinsä ja äiti läksi lasten parissa, isä yksin.

Ehtipä hyvä haltia portilla virkkaa:

— Kun näet kartanon, jossa on ovi maantielle päin, niin pistäydy siihen sisälle. Siinä asuu hyvä ihminen: köyhä mies. Mutta missä kierryt kartanoon, jonka ovi on puutarhaan päin, niin älä siihen mene. —

Kukin kiitti neuvosta ja meni menoaan.

Kierrettiin murhemielin mieron viertä. Hyvät ihmiset antoivat vähästäänkin, mutta pahoilla ei ollut paljossaankaan, mitä pyytäjän käteen panna.

Siinä kylässä, johon isä oli osunut, olivat useimpain talojen ovet tielle päin. Ja kun meni tupaan, niin vastattiin aina:

— Eihän sitä mistään osaisi antaa, kun kaikesta on puute, mutta pitää katsoa, eikö edes pientä palasta löytyisi käyvän käteen antaa. —

Ja löytyihän sitä konsa kutakin! Isä kiitteli aina hartaasti ja toivotti, että Jumala antaisi hyvän ihmisen peltoon kahta kauniimman viljan.

Sattuipa sitten isä vahingossa rikkaaseen taloon. Se oli sellainen, ettei oikein saanut selvää, mihin päin ovi oli.

Sisällä heti vastattiin vihaisesti:

— Kylläpä niitä köyhiä on nyt Luoja lähettänyt! Ei meiltä jouda mitään antaa; eikä tässä tehdäkään työtä kaikenlaisia laiskoja kulkureita elättääkseen! —

Kyynel pusertui isän silmästä, ja hän painoi oven hiljaa perässensä kiinni.

Osui vielä siinä kylässä toiseen ja seuraavassakin kylässä muutamiin samantapaisiin taloihin.

Eihän niillä ollut annettavana muuta kuin kylmä sana ja vihainen, sydämetön katse!

Mutta kun niiden talojen isännät iltaisin laittausivat levolle, telkisivät he salvalla eteisensä ovet ja pistivät täytelään rahakukkaronsa päänalusilleen, sillä he pelkäsivät varkaita.

— Soisi vain hyvä Jumala kovan onnen kiertää taloamme! — huokailivat he iltarukouksenaan.

Mutta köyhän miehen talossa pani isäntä kätensä ristiin ja rukoili perheensä kuullen:

— Siunaa, Jumala, kotiamme! —

Kun sitten elon aika alkoi lähestyä, kiersi raepilvi rikkaan miehen pellon päälle ja katkoi jok'ainoan korren, mutta köyhän miehen peltoon ei se koskenutkaan.

— Kunpa edes toukoviljat säilyisivät! huusi hädissään sydämetön rikas.

— Se oli Jumalan ihme, että viljakultani säilyi huokasi nöyränä köyhä mies.

Mutta ennenkun touko oli ehtinyt valmistua, alkoi rikkaan miehen laiho kellastua ja lopulta viimeisetkin kauran korret kuivuivat ja katkesivat pois.

Peltoon oli siennyt juurimatoja tuhansittain.

Köyhän miehen toukopelto teki jyvää paremmin kuin konsaan ennen.

Tätä rikas mies ihmetteli ja suututtelihe:

— Kun työntää tuolle toukoa, ettei mihin panna! Taitaapa tässä nyt parempi ihminen saada nälkään kuolla. —

Rikas mies sokeudessaan ei keksinyt syytä, mistä tämä johtui.

— Olisit tehnyt niinkuin minä tein — sanoi hänelle hyväntahtoisesti lohdutellen köyhä mies.

— Mitenkäs sinä sitten teit? uteli rikas mies.

— Minä jaoin puutteen kerjäläisen kanssa ja rukoilin siunausta sadolleni — vastasi köyhä mies.

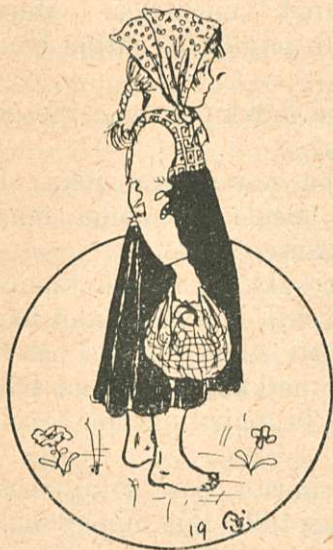
Mutta eihän rikas mies ollut voinut rukoilla, sillä hänen sydämensä oli ollut täysinäisessä rahakukkarossa, eikä hän ollut nähnyt kerjäläisen puutetta.

Kun kerjäläinen hyvän ihmisten antimet mukanaan joutui kotiinsa, näki hän ihmeekseen, kuinka tuhannet kultaiset tähkät nuokahtelivat hänen pellossaan.

Hyvä haltija oli siirtänyt rikkaan miehen viljaonnen hänelle. Ja se pani lopulta sydämettömän rikkaan miehen käymään hänen jälkiään.

Mutta kerjäläisen kohtaloa lieventäneestä köyhästä miehestä tuli äveriäs, helläsydäminen talonpoika.

Sen pituinen se.





Ahkera alku, — loistava loppu.

Tämän sadun, joka Kullan Murun mielestä on kaunein, olen minä säästänyt viimeiseksi. Muru näes sanoi kerran, että sedän pitää *aina* jättää kaunein satu kertomatta.

No niin: olipa kerran pieni mökkipahanen. Se oli täynnä satuja ja seikkailuja.

Siinä mökissä asui vanha noita-akka, joka oli kasvatiksensa kähveltänyt meidän maamme muinaisen linnan ritarin pikkuruisen pojan.

Mutta miten ollakaan, ei akka koskaan saanut tätä poikaa mielensä mukaiseksi. Rieskamaidot hän hoidokilleen juotteli ja syötti sille voit, vehnäset, tortut ja rusinat. Näiden herkkujen lomaan hän aina nipisti poikaa poskesta ja murisi ilkeällä äänellään:

— Kyllä minä jauhan sinusta isäsi sotajuonet! Ellet sinä vain tahdo noidaksi tulla, niin minä puhallan keuhkoihisi korpin hengen, sillä sen minä vannon, ettet kuuna kullan valkeava ritarin kypärää päähäsi paina! —

Se akka oli, kuten sanottu, ilkeä noita, ja kostaakseen linnan ritarille, jonka pyynnöstä kuningas oli julistanut sodan valtakunnan noitia vastaan, päätti hän kasvattaa noidaksi ritarin oman lapsen.

Mutta kaikki hänen tähänastiset noitatemppunsa olivat menneet mitättömiksi, sillä poika yhtenäen pyysi itselleen hyvän enkelin suojelusta.

Elettiinpä siis sadun elämää tuossa mökissä: siellä liikkui rinnan noita ja linnan ritarin lapsi, noidan henki ja hyvä suojelusenkeli. Toisinaan saattoi siellä keskipäivä pimetä yöksi. Sen sai noituus aikaan. Ja toisinaan oli sydänyöllä kuin kirkas päivä. Se tapahtui noidan nukkuessa hyvän enkelin hymyilystä.

Eräänä pimeänä syysyönä, jolloin noitavaino valtakunnassa riehui ylimmillään, päätti akka toteuttaa ilkeän uhkauksensa ja noitua ritarin pojan korpiksi. Hiljaa hiipien meni hän mökin ovesta ulos ja samointein saunaan taikavastoja hakemaan.

Silloin hyvä enkeli ilmestyi ritarin pojan vuoteen vierelle ja kuiskasi hänen korvaansa:

— Mene kiireellä tuvan seinävierelle, sillä siellä saat terveiset äidiltäsi! —

Poika ei tarvinut kahta käskyä. Arvaathan, että hänellä oli ikävä äitiään ja sen hellää hyvyttä, jota täällä ei hänelle koskaan tarjottu.

Mutta kun siellä ei ketään näkynyt eikä äidin terveisiä kuulunut, tuli pojan niin paha mieli, että hän alkoi itkeä. Hänen sinisistä silmistään vuosi virtana kyyneleitä, sillä nyt hän arveli tämän käskyn olleenkin vain unenhouretta, eikä siis se saattanut toteutua.

Samassa joutui noita-akka vastoineen saunasta ja työntyi tupaan. Mutta kun pojan vuode oli tyhjä, nosti hän pahan metakan ja karkasi jälleen ulos. Ritarin poika tuli jo ovella vastaan.

— Mitä sinä siellä yösydännä vetelehdit! — äsähti hän pojalle ja näytti kuin olisi hänen suustaan levinnyt tulen liekki pojan kasvoja kohden.

Tukkapölyssä vei hän nuoren ritarin vuoteeseensa ja alkoi vastoa sen selkäpiitä.

Mutta ihmepä se, ettei akan ilmaan nostama vasta putoakaan alas! Hän tempoo, tiuskii ja ärhentelee ja vierittelee vasemmalla kädellään poikaa, mutta oikea pysyy ilmaan nostetussa asennossaan.

Hyvä enkeli hymyilee oven suussa, mutta sitä ei noita näe; hän vain luulee, että nuoressa ritarissa on jo noidan henki.

— Minutko uskalsit noitua, sinä nuori ritarin vesa! Peruuta se heti! — huutaa hän pojan korvaan.

— En minä sinua noitunut, puolustele poika . . . Minä en osaa noitua, enkä siis voi mitenkään sinua auttaa. —

— No jätänpä sinut huomiseen asti rauhaan, jos teet sen tekosen, että saan käteni alas, alkaa noita nyt lepytellä.

Niin pääsi poika tällä kertaa julman noidan kynsistä ja sai mennä levolle. Mutta akka jäi sijoilleen aamun valkenemiseen asti.

Hyvä enkeli haastoi pojalle:

— Minä autan sinua täältä pois, koska sinä olet ollut uskollinen hyvän enkelisi äänelle. Kärsiköön nyt noita ensi aluksi rangaistustaan tämän öisestä ilkeydestä, ja sitten aamulla saat ne äitisi terveiset.

Seuraavana aamuna kukki iso päivänkakkara-kiehkura juuri sillä paikalla, jossa ritarin poika oli yöllä suruaan itkenyt. Ihmeissään meni poika sitä katselemaan. Pieni Mehiläinen hyrisi kukassa niin selvään, että poika saattoi sanatkin ymmärtää:

— Olen lentänyt yhdeksän järven ylitse äitisi terveisiä tuomaan. Hän itkee sinua yötä päivää. Ja sanonpa sinulle, että ennenkun joulukuuluu timanttiloistonsa hangelle olet oleva äitisi sylissä. Tee siihen asti niinkuin hyvä enkelisi käskee. —

Noitakin pääsi nyt lumoistaan. Mutta niin säikähtänyt hän oli, että hän kaukaa kiersi ritarin poikaa.

Hän riensi repimään päivänkakkaroita pois mökin ikkunan alta. Mutta mitä vihaisemmin hän viskoi multaa ja kiskoi juuria sitä lämpimämmäksi kävi siltä kohden maan sydän. Yhä uusia kukkia kasvoi revittyjen tilalle.

Vasta illan hämärissä hän väsyneenä luopui työstään ja päätti ensi yönä kantaa järveen tuon pojan, joka alkoi saada tällaisia ihmeitä aikaan.

Melkein jo pimeän ollessa sanoi akka pojalle:

— Kas kun en tullut katsoneeksi uunipuuta huomiseksi. Tuossa on seinän vierellä kirves, mene ja hakkaa metsästä puut ja tuo tullessasi. —

Poika teki työtä käskettyä. Mutta akka päätti sillä aikaa toteuttaa ilkeän työnsä alkuvalmistukset.

Pari puuta hakattuaan istahti poika lepäämään. Silloin pyrähti pieni lintu lähi oksalle ja viiresteli:

— Eipä ollut ensinkään haitaksi, että noita sinut metsään lähetti! Nyt olet ikipäiviksi siitä pahasta päässyt. Eivät sinuun saa noidan taiat tehota, sillä sinun hengestäsi on luvattu korkea palkinto. Kunin-

gas luopuu mielummin kruunustaan, kuin haluaa kuulla, että noita olisi sinut surmannut.

— Rakas pieni lintuni, sanotko minulle, miten minä pelastun ja löydän tien äitini ja isäni luo? kysyi ritarin poika nöyrin mielin.

— Se on helpoin asia maailmassa, liverteli lintu.



— Linnan ritari, kaiketi sinun oma isäsi, on saanut selon valtakunnan viimeisten noitain pesäpaikoista ja kartan avulla lentää tänne pian kuninkaan uskalliain ilmalintu, jolla on muassaan hyvän haltijain taikahuilu. Kun kuulet sen soiton, niin huuda heti isäsi nimeä.

Lintu pyrähti pois ja poika ryhtyi työhönsä.

Hetipä olivatkin hänen korvansa kuulevinaan jotain. Se tuli kuin syystuulen vihlova huumaus,

mutta muuttui kohta hiljaiseksi helinäksi. Taika-
huiluhan siellä ilmassa soi.

Ritarin poika huusi isänsä nimeä niin kovasti, kuin hänen nuoret keuhkonsa sallivat. Silloin suhahti puiden välitse alas kuninkaan suurin satukotka, pari aseellista miestä harteillaan, tarjoten lepopaikan myös ritarin pojalle.

Viidessä sekunnissa oli kirves lentänyt ritarin pojan kädestä metsään ja hän kapusi ilmakotkan kaulasulkien suojaan.

— Jätä jäähyväiset nojdallesi, kuiskasi hyvä enkeli pojan korvaan. Ei sinun ole syytä vihassa erota, sillä rakkaus voittaa paljon.

Poika huiskautti lakillaan noidan mökille päin.

— Hyvästi, rakas mummoseni! Pahalla et minua toki muistane, vaikka en osannutkaan mieleisesi olla. —

Samassa alkoi tämä sadun jättiläislintu laskeutua mökin pihamaalle. Pelastunut poika ihan kalpeni pelosta.

— Mitä te aiotte tehdä noidalle, kysyi hän hätääntyneenä miehiltä, jotka linnun harteilta alashypäten tarttuivat miekkansa kahvoihin.

— Luonnollisesti toimeenpanna kuninkaan tuomion. Kuninkaan sodanjulistus noitia vastaan koskee ennenkaikkea sellaista kummitusta, joka on uskaltanut piilotella linnan ritarin ainoaa poikaa. Armotta iskemme me hänen päänsä kahtia.

— Elkää veikkoset sitä tehkö! rukoili poika... Voihan hänestä vielä tulla hyvä ihminenkin... Tai voisi teille itsellenne sattua onnettomuus.—

— Mitä sinä lörpöttelet, vastasivat miehet jyrkästi.

Olemme me siivonneet kokonaisen tykkileirinkin, saatikka sitten yhden noita-akan mökin. —

Ja he hyppäsivät pihamaalle.

Ritarin poika kurkisti katsomaan, miten kävisi kamppailussa. Mutta silloin hän vahingossa nykäisi linnun ohjaksia, ja se läksi lentoon.

Metakka mökistä kuului hetken hänen peräänsä, mutta kohta oli hän niin korkealla, että maisemat alla vain viivana vilisivät.

— Mihin minä nyt joudunkaan? hätäili poika. Avaruus oli alla ja ympärillä, tie tuntematon edessä. Hän alkoi jo aprikoida, että tuo ilkeä noita oli hänet tosiaankin lentäväksi korpiksi loitsinut.

Yht'äkkiä tärähti jotain hänen allaan. Tuntui kuin maa olisi haljennut kahtia ja hän huomasi kiitävänsä suoraan alas.

Niinpä kävi, että hän putosi onneksi veteen, vähän matkaa rannasta. Saattoi hän siitä kahlata kuivalle maalle. Hän kahmasi kainaloonsa kotkan selkään sijoitetun lentäjän vaatekäärön ja kulki rantaan. Siellä puki hän kuivaa yllensä. Outoa oli ritarin pojan astella aikamiehen tamineissa, mutta siihen oli tyytyminen, Kukaan ei olisi saattanut hänestä tällä erää uskoa, että hän oli ritarin poika.

Ainoastaan satujen seikkailija voi kulkea ne tiet, joita noita-akan luota palaava ritarin poika joutui nyt taivaltamaan. Niin paljon hän tiesi, että jossain linnan tornissa tähysteltiin kiikarilla kuninkaan sotajoukkojen kulkua ja lippuliehui hänelle tietä näyttäen, mutta mitään muuta ei hän tuntenut.

Hyvä enkeli ehti tälläkin kertaa hänen avukseen. Se neuvoi hänelle suorimman tien lähi taloon.

Poika pistäytyi ovesta sisälle ja alkoi selitellä seikkailujaan.

Hyvinhän siinä hänet tunnettiin, sillä hän oli joutunut vasta perustetun Satusaaren seurakunnan pap-



JOSEPH-ALANEC.

pilaan. Kun poika oli seliteltyt asioita juurtajaksain, sai pappilan herrasväki sen käsityksen, että ilman lintu oli lennäyttänyt hänet Ruojalammen salolla oleesta noita-akan asunnosta.

Pappilan rouvan paraat tuomiset, joita taskuihin oli aika paljon mahtunut, muassaan läksi hän nyt tallustelevaan etelään päin. Saipa hän vielä seura-

laisikseen pappilan nuoren neidin ja kartanon uskollisen Mustin, jotka vannoivat vaikka Helsinkiin asti vaeltavansa, ellei nuoren ritarin linnaa ennen tielle tulisi.

Ja tulihan se vihdoin monen päivän perästä! Tuolla kaukana jo näkyivät linnan tornit ja muurit. Poika ei niitä tuntenut, sillä sylilapsena oli hänet noita varastanut, mutta pappilan nuori neiti tiesi linnan ritarin kuulutuksista, että tuohon taloon nuori herra oli ohjattava.

Odottamattomien vieraiden tulo herätti linnassa sellaisen humun ja kiireen vilkan, ettei moista liene ennen ilman alla nähty. Monta päivää toittottelivat torvet yhteen menoon, ja juhlaruustuksia suoriteltiin, miten vain paraiten voitiin.

Heti kun juhlat olivat ohi, etsittiin ritarin pojalle paras opettaja. Eihän hän noidan luona ollut oppinut edes lukemaan.

Kyllä on tunnustaminen, että opin⁵ tie oli alussa okainen . . . Ja olihan niitä siihen aikaan sadottain silläkin seudulla aikaihmissä, jotka eivät edes i-tä tunteneet. Multa vähitellen sai nuori ritari lukutaidon avaimet haltuunsa.

Ja vuoden perästä pisti poika vanhempainsa käteen paperin, joka todisti, että »nuori ritari lukee erittäin sujuvasti, voimistelee, soittaa ja piirustelee linnoja.»

Linnan isäntä ja rouva olivat tällä kertaa lämpimät ja herkät kuin voi kuumalla vehnäsellä.

Kuulempa minä nyt koko joukon kysymyksiä.

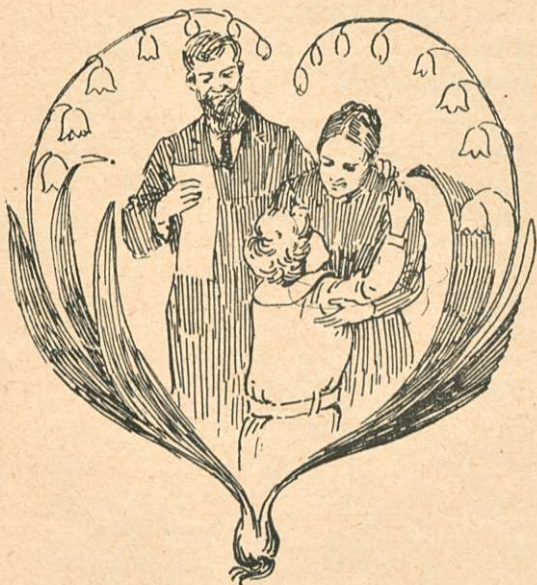
— Mitä varten se ritarin⁵ poika⁵ sitten jalan kotiinsa patikoi? Miksi hän ei ajanut junassa tai liitänyt ilmalaivalla . . .

— Nähkääs, sen asian laita on niin, että siihen aikaan ei tässä Ihmeitten maassa sellaisia laitoksia ollut. Linnoja, ritareita, jättiläisiä, noitia ja Hiisiä kyllä oli.

— No miten sitten kävi niiden ritarien, jotka jäivät noita-akan mökille sinne Ruojalammen salolle? Ja miten kävi sen noidan?

Sitäpä en varmaan tiedä, mutta Kullan Muru rakentaa nyt parillaan lentokonetta lähteäkseen katsomaan, kuinka nuo uljaat ritarin pojan pelastajat pelastivat oman nahkansa.

Kylläpä kai hän samalla lentomatalla myös pistäytyy vilkaisemassa, kuinka jaksaa sinne pohjoisnavalle joutunut jättiläinen ja miltä näyttää näinä aikoina elämä Hiitolan Hiidenlinnassa.



Sisällys :

	Sivu
Ihmeitten maa	3
Taikalampi	7
Suomen »Alpeilla»	12
Keskiyön ihme	15
Veden haltijat	19
Lumolinna	25
Onkija-Onni	32
Satu paperimarkasta	40
Köyhän suutarin ihmetyö	47
Hiidenvuoren kummitus	55
Haltijain lahja	62
Pienen lapsen salaisuus	68
Kirjat ja kiväärit	74
Sata siunattua jyvää	79
Rikas mies, köyhä mies ja kerjäläinen	82
Ahkera alku — loistava loppu	86

Suomal. lastenk. 5.

Valistuksen... 12

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA



120 101 5948

